

Ränteavdrag i skatteundandragande syfte

*Hur används ränteavdrag i skatteundandragande syfte och hur motarbetas detta?
En analys av 2019 års ränteavdragsbegränsningar.*

GÖTEBORGS UNIVERSITET HANDELSHÖGSKOLAN

Juridiska institutionen, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

Juristprogrammet, HT18
Examensarbete, 30 högskolepoäng
Skatterätt

Författare: Hampus Wahlberg
Handledare: Bo Svensson
Examinator: Robert Pahlsson

Innehållsförteckning

Förkortningslista	3
1. Inledning - Ränteavdrag i inkomstslaget näringsverksamhet	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.3 Metod.....	6
1.4. Material	7
1.5 Disposition	9
1.6 Avgränsningar	9
2. Bakgrund till problemet med ränteavdrag.....	12
2.1 Regler som används i s.k. ”räntesnurror”.....	12
2.2 Praktiska exempel på räntesnurror.....	15
2.2.1 Följder av domslutet i Industrivärdenmålet - SKV:s utredning	17
2.3 Sammanfattning.....	20
3. 2009 års regler	21
3.1 Intressegemenskap	21
3.2 Huvudregler och undantag	21
3.3 Kritik mot regleringen.....	22
3.4 Sammanfattning.....	24
4. 2013 års regler	25
4.1 Intressegemenskap	25
4.2 Huvudregler.....	26
4.3 Undantag	27
4.4 Kritik mot regleringen.....	27
4.5 Regeringens syn på EBITDA 2012/13.....	28
4.6 Sammanfattning.....	29
5. 2019 års regler	30
5.1 Avdragsförbud vid hybrida mismatchningar.....	30
5.1.1 Bakgrund och problembeskrivning	30
5.1.2 Exempel på hur hybrida mismatchningar kan utnyttja ränteavdrag i syfte att minska skatt	31
5.1.3 2019 års regler om hybrida mismatchningar	32
5.2 Riktade ränteavdragbegränsningar	33
5.2.1 Intressegemenskap	33
5.2.2 Avdragsförbud	34
5.3 Generell ränteavdragsbegränsning - EBITDA	35
5.3.1 Intressegemenskap	35
5.3.2 Huvudregel - EBITDA	36
5.3.3 Undantag – Förenklingsregel.....	36
5.3.4 Kvarstående negativt räntenetto	37

5.3.5 Koncernutjämnin	38
5.4 Sammanfattning	39
6. Analys av 2019 års regler	40
6.1 Hybrid	40
6.1.2 Förväntade effekter	40
6.2 Den riktade begränsningen	41
6.2.1 Behovet av den riktade begränsningen	41
6.2.2 Jämförelse med 2013 års regler	41
6.3 EBITDA, den generella begränsningen	44
6.3.1 Koncernutjämnin	44
6.3.2 Fristående företag	45
6.3.3 Förenklingsregelns beloppsgräns	45
6.3.4 EBITDA-regelns förutsägbarhet	47
6.3.5 EBITDA-regelns träffsäkerhet	48
6.3.6 EBITDA-regelns konjunkturkänslighet och rullning av kvarstående negativa räntenetton	50
7. Avslutning	53
7.1 Sammanfattning	53
7.2 Slutsats och avslutande reflektioner	55
Källförteckning	57

Förkortningslista

BEPS	engelska: Base Erosion and Profit Shifting
EBIT	engelska: Earnings before Interest and Tax
EBITDA	engelska: Earnings before Interest and Tax, Depreciation and Amortization
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelag (1999:1229)
OECD	engelska: Organisation for Economic Co-operation and Development
PM	Promemoria
Prop.	Proposition
SKV	Skatteverket
ÅRL	Årsredovisningslag (1995:1554)

1. Inledning - Ränteavdrag i inkomstslaget näringsverksamhet

1.1 Bakgrund

Internationella koncerner och andra typer av företagsgrupper har förutsättningar för att utnyttja skillnader i olika staters skattesystem, vilket kan leda till att beskattningsbar inkomst förs ut från Sverige. Inkomst kan genom olika strukturer föras över till ett annat land där inkomsten antingen inte beskattas överhuvudtaget eller endast mycket lågt. I sådana upplägg kan ränteavdrag ha en stor betydelse. Den internationella aspekten är dock inte nödvändig utan ränteavdrag kan, eller i vart fall har, missbrukats även i helt nationella strukturer.

En central utgångspunkt inom skatterätten är att kostnader som syftar till att förvärva eller bibehålla skattepliktiga inkomster är avdragsgilla, vilket följaktligen minskar den beskattningsbara summan.¹ Vad gäller ränteutgifter får de som utgångspunkt dras av även om de inte utgör kostnader för att förvärva eller bibehålla skattepliktiga inkomster.² Eftersom ränteavdrag minskar det beskattningsbara resultatet kan det också missbrukas i skatteundandragande syfte. För att åstadkomma en sådan effekt kombineras ränteavdrag med andra regler i en s.k. räntesnurra. En räntesnurra involverar flera olika företag som på ett eller annat sätt samverkar.³ I en räntesnurra används ofta reglerna om avdragsrätt för utgifter, koncernbidrag och skattefrihet på näringsbetingade andelar. Vinst förs på detta sätt från ett rörelsedrivande svenskt bolag till ett bolag där inkomsten beskattas lägre än ordinarie svensk bolagsskatt (för närvarande 22 procent), exempelvis till investmentbolag eller utländska företag.

Följande exempel syftar till att skapa en grundläggande förståelse för incitamentet till varför räntesnurror finns. Exemplet är förenklat och gör inte anspråk på att vara varken fullständigt eller nödvändigtvis tillåtet under gällande rätt, men det fångar kärnan i problemet som uppsatsen behandlar.

Företag A gör en vinst på 200 kr. Företag A har en skuld till företag B och betalar på den skulden ränta med 100 kr. Räntebetalningen är avdragsgill i företag A och på så vis beskattas företag A med 22 procent av 100 kr, d.v.s. med 22 kr netto. Företag B hör hemma i en stat med en bolagsskatt på endast 10 procent. Ränteinkomsten, d.v.s. de 100 kr som företag B erhållit från företag A, beskattas således med 10 procent istället för med 22 procent. Företag B beskattas följaktligen med 10 kr netto. Hade inte ränteutgiften funnits hade företag A beskattats med 22 procent av 200 kr, vilket är 44 kr.

¹ Detta framgår av IL 12:1 (tjänst), 16:1 (näringsverksamhet) och 42:1 (kapital).

² IL 16:1 1st.

³ Jmf. Lodin m.fl. Inkomstskatt del 2, s. 442.

Tack vare räntesnurren beskattas företag A istället med 22 kr, d.v.s. hälften så mycket. Om den skatt som företag B har betalat adderas har de bägge företagen beskattats med totalt 32 kr, vilket är 12 kr lägre än om ränteutgiften ej funnits. De bägge företagen har således samverkat och lyckats sänka skatten med 37,5 procent jämfört med om räntesnurren ej funnits.

För att motverka missbruk av ränteavdrag infördes 2009 begränsningar i rätten att göra avdrag för räntekostnader. Bestämmelserna utvidgades 2013 och kommer i januari 2019 återigen att förändras.⁴ Rättsområdet är följaktligen mycket aktuellt. Eftersom 2019 års regler nyligen antagits är det juridiska materialet som behandlar dessa regler begränsat och således kan även kunskapen om reglerna antagas vara litet, vilket är en av anledningarna till varför jag har valt detta uppsatsämne. Genom uppsatsen hoppas jag kunna bidra till en ökad förståelse för de nya reglerna.

2019 års ränteavdragsbegränsningsregler syftar till att motverka att företagens vinster förs ut obeskattade från Sverige genom ränteavdrag, att jämna ut den skattemässiga skillnaden mellan lånat och eget kapital samt att bredda den svenska bolagsskattebasen.⁵ Genom de nya reglerna införs en generell ränteavdragsbegränsning, vilket inte har funnits tidigare. Det införs också regler mot vissa s.k. hybrida mismatchningar, vilket kortfattat innebär att internationella företagsgrupper spelar ut olika staters skattesystem mot varandra i syfte att undkomma eller minska företagsgruppens totala beskattning. De befintliga ränteavdragsbegränsningarna, de s.k. riktade ränteavdragsbegränsningarna, kommer enligt vad som anförs i propositionen att snävas in till att endast omfatta rena skatteundandraganden.⁶ Det nya regelverket anses bredda skattebasen vilket också är anledningen till att bolagsskatten gradvis kommer att sänkas från 22 till 20,6 procent.⁷

I uppsatsen beskrivs problematiken med att ränteavdrag kan användas i skatteundandragande syfte och hur det motverkas. Räntesnurren exemplifieras och kommenteras. Större delen av uppsatsen ägnas åt att redogöra för de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna och analysera deras för- och nackdelar. Att helt ta bort rätten till ränteavdrag hade förvisso löst problemet med att det stundtals utnyttjas i skatteundandragande syfte. Ett sådant rättsläge hade emellertid givit upphov till omfattande bieffekter, varför det i praktiken förmodligen inte är ett alternativ. Av denna anledning krävs således en avvägning mellan en alltför restriktiv rätt till ränteavdrag och viljan att motverka att det missbrukas. För läsarens förståelse av uppsatsen, problematiken som behandlas och anslutande lagstiftning är denna avvägning en central utgångspunkt att ha i åtanke. I uppsatsen behandlas båda

⁴ Prop. 2017/18:245, SFS 2018:1206.

⁵ Prop. 2017/18:245 s. 1.

⁶ Prop. 2017/18:245 s. 2.

⁷ Prop. 2017/18:245 s. 1.

sidor av avvägningen, både hur missbruk motverkas samt vilka motstående intressen som kan och bör beaktas.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att klargöra problematiken och betydelsen av ränteavdrag i skatteundandragande syfte, samt att redogöra för lagstiftningen som syftar till att motverka missbruket. Uppsatsen syftar även till att analysera delar av 2019 års lagstiftning på området. Fokus ligger på den nya generella begränsningen, men även reglerna mot hybrida mismatchningarna likväl som de riktade reglerna behandlas.

Följande frågeställningar behandlas:

- I. Hur kan ränteavdrag missbrukas i skatteundandragande syfte?
- II. Hur motverkas sådant missbruk? Vilka styrkor och problem finns och hur kan regleringen förbättras?

1.3 Metod

I uppsatsen används den rättsdogmatiska metoden. Eftersom uppsatsens ämne utgår från den rättsliga företeelsen ränteavdrag är det naturligt att välja en metod som har ett nära samband med det rättsliga materialet. Den rättsdogmatiska metoden passar således väl.⁸ Den rättsdogmatiska metoden har dock ingen klar och entydig definition. Kleinman menar att metoden därför kan framstå som ”vag, oklar och ibland direkt motsägelsefull.”⁹ Mot bakgrund härav finns skäl för att främst beskriva mitt praktiska arbetssätt och lägga mindre kraft på att försöka göra en abstrakt beskrivning av den rättsdogmatiska metoden som sådan. I uppsatsen rekonstrueras rätten i syfte att påvisa gällande rätt, d.v.s. hur ränteavdrag hanteras av rättssystemet och det särskilt i samband med strukturer som syftar till att minska beskattning. Som hjälpmedel används de allmänt accepterade rättskällorna, vilka är lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och juridisk doktrin. Dessa hjälpmedel är kännetecknande för den rättsdogmatiska metoden.¹⁰

Eftersom syftet med uppsatsen dels är att beskriva gällande rätt och dels analysera den används två typer av den rättsdogmatiska metoden.

⁸ Jmf. Sandgren, Rättsvetenskap för uppsatsförfattare, s. 25 - 26.

⁹ Kleinman i Juridisk metodlära, s. 21.

¹⁰ Kleinman i Juridisk metodlära, s. 21.

Den traditionella rättsdogmatiska metoden, bestående i studier av de allmänt accepterade rättskällorna, används framförallt i de inledande kapitlen i syfte att fastställa gällande rätt. Noterbart är att termen ”gällande rätt” kan kritiserats som missvisande i samband med redogörelsen för både 2009 och 2019 års regler. Under uppsatsskrivandet är gällande rätt 2013 års regler. Jag ser dock inget principiellt hinder mot att använda metoden på varken upphävd eller framtida lagstiftning. Eftersom den rättsdogmatiska metoden är nära knuten till rättskällorna kan den användas i samband med studier av både upphävd och framtida lagstiftning så länge erforderliga rättskällor finns. Vad gäller 2009 års lagstiftning finns ett brett rättskällematerial. 2019 års lagstiftning har inte samma breda material men jag anser ändå att det material som finns är tillräckligt för att kunna använda den rättsdogmatiska metoden.

Den andra delen av uppsatsens syfte består i att analysera 2019 års ränteavdragsbegränsningar, vilket endast kan ske efter att rätten har rekonstruerats. För analysen används den kritiskt rättsdogmatiska metoden, vilken tillåter uppsatsen att gå ett steg längre än att endast fastställa (framtida) gällande rätt. Den kritiskt rättsdogmatiska metoden möjliggör, enligt Kleinman, en granskning av hur ”den dogmatiska lösningen ter sig, dess konsekvenser och vilka alternativ som hade stått till buds.”¹¹ Denna metod används framförallt i kapitel 6, där den större delen av analysen återfinns. I analysen undersöks reglernas för- och nackdelar, vilket innebär en diskussion och studie om hur väl reglerna kan antas uppfylla av lagstiftaren önskade effekter, huruvida de är ändamålsenligt utformade samt vilka problem de kan leda till.

1.4. Material

Mot bakgrund av att en rättsdogmatisk metod används innebär det också en viss begränsning i vilket material som kan accepteras. Begränsningen gäller särskilt vid rekonstruktion av rätten genom den mer traditionella metoden. För att beskriva hur ränteavdrag kan missbrukas i skatteundandragande syfte samt för att återge den historiska bakgrunden till avdragsbegränsningarnas framväxt undersöks viktig rättspraxis på området, framförallt det s.k. Industrivärdenmålet.¹² I målet redogjorde Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) för hur ränteavdrag hade utnyttjats för att åstadkomma en lägre beskattning.¹³ Domstolen fastslog även att då gällande rätt var oförmögen att stävja missbruket av ränteavdrag.

¹¹ Kleinman i Juridisk Metodlära, s.35.

¹² RÅ 2007 ref. 85.

¹³ Notera att HFD vid tidpunkten för avgörandet benämndes Regeringsrätten.

Eftersom dåvarande lagstiftning var oförmögen att stävja missbruk av ränteavdrag tillsatte Skatteverket (SKV) en utredning om hur ränteavdrag kunde missbrukas i rådande rättsläge. Jag har studerat ett par av SKV:s utredningar. De utgör inte i sig en allmänt accepterad rättskälla men de kan möjligen anses utgöra doktrin. Viktigt att notera i sammanhanget är att studier av SKV:s utredningar inte görs i syfte att fastställa gällande rätt, utan det görs genom studier av rättspraxis och lagtext. Syftet med studierna av SKV:s utredningar är framförallt att skapa förståelse för hur ränteavdrag kan missbrukas utifrån det för tiden gällande rättsläget. Skillnaden kan ses som minimal. Vad som åsyftas är endast att en skrift från SKV aldrig enskilt används för att fastställa gällande rätt, utan det sker alltid med lagtext och ibland rättspraxis som grund. SKV:s utredningar har emellertid styrkan i att de visar på allmänna mönster i missbruk av ränteavdrag. Om studierna hade begränsats till endast rättspraxis hade framställningen endast kunnat redogöra för hur ränteavdrag missbrukats i den enskilda situationen som domstolen tagit ställning till. Praxis på området är därtill begränsat. Det är också viktigt att notera att de utredningar som har använts sedermera givit upphov till lagändringar. Lagstiftaren har följaktligen tagit starkt intryck av vad som framkommit i utredningarna och i stora drag lagt dem till grund för lagstiftning, vilket måste ses som en styrka i materialet.

För att skapa en övergripande förståelse om problemet med ränteavdrag samt hur detta har hanterats av rättssystemet behandlas de upphävda reglerna från 2009, de nu gällande reglerna från 2013 samt de framtida reglerna som träder i kraft 2019. 2009 års regler behandlas ingående av Dahlberg i *Ränta eller kapitalvinst* från 2011. Detta verk används därför, tillsammans med 2009 års lagtext och proposition, till avsnittet om de första ränteavdragsbegränsningsreglerna. I studier av de nu gällande reglerna från 2013 används, förutom lagtext och proposition, ett annat verk av Dahlberg, nämligen *Internationell beskattning* från 2017.

Materialet rörande 2019 års regler är begränsat, vilket är naturligt eftersom reglerna ännu inte har trätt ikraft. Därtill antogs dem av riksdagen bara cirka tre månader innan uppsatsskrivandet startade.¹⁴ Utöver själva lagtexten, propositionen och det EU-direktiv som föranlett reglerna har jag lyckats finna två stycken relevanta artiklar i Skattenytt. Ingen lärobok behandlar ännu de nya reglerna och rättspraxis är av naturliga skäl obefintligt. På grund av det begränsade materialet tar studierna av 2019 års avdragsbegränsningar huvudsakligen sin utgångspunkt i propositionen och lagtexten som sådan. Att fastställa (framtida) gällande rätt låter sig göras, även med ett något tunt material. En större utmaning är dock att försöka hitta perspektiv och inspiration till analysen av reglerna. I uppsatsens analys saknas möjligheten att ta intryck och stöd av kända författare, såsom Dahlberg. Detta innebär

¹⁴ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nya-skatteregler-for-foretagssektorn_H501SkU25

att analysen av 2019 års regler är i det närmaste helt självständig, vilket varit mer krävande än om litteraturen på området varit mer omfattande.

1.5 Disposition

För att klargöra problematiken med ränteavdrag i relation till skatteundandraganden redovisas i kapitel två de rättsregler som vanligen används i en räntesnurr och i samband med detta exemplifieras praktiska räntesnurrar som tidigare har möjliggjort skatteundandraganden. I nära anslutning därtill, i kapitel tre och fyra, redovisas framväxten av ränteavdragsbegränsningarna, vilket innefattar en genomgång av 2009 och 2013 års regler. Därefter, i kapitel fem, behandlas de nya reglerna som kommer att gälla från och med första januari 2019. I kapitel sex analyseras det nya regelverket. Kapitel sju avslutar uppsatsen och innehåller sammanfattning, slutsats och egna reflektioner.

1.6 Avgränsningar

Propositionen *nya skatteregler för företagssektorn* innebär en stor förändring vad gäller företagsbeskattningen.¹⁵ Uppsatsens syfte är att utreda och analysera ränteavdragsbegränsningar. Däremot kommer uppsatsen inte att behandla definitionen av ränta, trots att det är centralt för reglernas tillämplighet och att en definition införs med 2019 års regler. Anledningen till att räntedefinitionen lämnas utanför uppsatsen är att den inte tillhör kärnan av problemet som behandlas. Det är inte räntedefinitionen i sig som möjliggör skatteundandraganden. Även ränteutgifter vid finansiell leasing lämnas utanför uppsatsen i syfte att renodla framställningen.

Det har av remissinstanser ifrågasatts huruvida vissa delar av ränteavdragsbegränsningarna är förenliga med EU-rätten, framförallt med etableringsfriheten.¹⁶ Regeringen anser trots kritiken att de nya reglerna är förenliga med EU-rätten.¹⁷ Uppsatsen undersöker inte de nya reglernas förenlighet med EU-rätten.

De regler som behandlas i uppsatsen syftar alla i viss utsträckning till att skydda Sveriges bolagsskattebas. I samband med en behandling av sådana regler ligger det nära till hands att även ifrågasätta vilka beteenden och strukturer som ska anses som olagliga respektive omoraliska.

¹⁵ Prop. 2017/18:245.

¹⁶ Prop. 2017/18:245 s. 108, 178, 181 och 185

¹⁷ Prop. 2017/18:245 s.303, 310 och 313.

Uppsatsen innehåller emellertid inte en moralisk diskussion gällande skatteundandragande och skatteplanering. Uppsatsen syftar inte heller till att definiera eller särskilja begrepp såsom skatteplanering, aggressiv skatteplanering, skatteflykt och skatteundandragande. Ordvalen kan i uppsatsen skifta men betydelsen av detta ska här inte överdrivas.

De svenska reglerna som infördes 2019 föranleds av OECD:s (Organisation for Economic Co-operation and Development) BEPS-arbete (Base Erosion and Profit Shifting) samt av EU:s direktiv mot skatteundandragande.¹⁸ Dessa arbeten diskuteras och analyseras inte fristående, utan fokus ligger på de svenska reglerna.

HFD har tidigare klargjort att skatteflyktslagen inte kan användas för att förhindra skatteundandraganden genom ränteavdrag.¹⁹ Eftersom rättsläget inte har förändrats av senare praxis eller lagstiftning finns ingen anledning att i denna uppsats behandla skatteflyktslagen eller analysera varför den inte var tillämplig. Det är enligt min mening tillräckligt att konstatera att lagen av allt att döma inte kan användas för att motverka problemet med missbruk av ränteavdrag.

Den generella ränteavdragsbegränsningsregeln bygger på resultatet av näringsverksamhet. På så sätt har regeln en koppling till bolagets redovisning. Trots detta behandlas inte relationen mellan redovisning och skatterätt. Avgränsningen görs främst av utrymmesskäl.

I samband med införandet av 2019 års regler kommer bolagsskatten att sänkas. Uppsatsen innehåller ingen analys av vilka effekter en sänkt bolagsskatt kan få.

Uppsatsen fokuserar på den lagstiftning som har antagits. Därför kommer inte andra alternativa regleringar att fristående analyseras. Vad som här åsyftas är framförallt det resultatmått som den generella regeln baseras på. Innan EBITDA (Earnings before Interest and Tax, Depreciation and Amortization) slutligen valdes diskuterades även EBIT (Earnings before Interest and Tax). En ingående analys av både EBITDA och EBIT hade medfört en alltför betungande arbetsbörda.

I syfte att skapa en bredare förståelse för problemet med ränteavdrag och hur lagstiftaren tidigare hanterat detta behandlas utöver 2019 års regler även reglerna från 2009 och 2013. Den historiska

¹⁸ OECD:s rekommendationer mot skattebaserodering och vinstförflyttning (BEPS) avseende ränteavdragsbegränsningar. Rådets direktiv (EU) 2016/1164 av den 12 juli 2016 om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion (direktivet mot skatteundandraganden). Se även Prop. 2017/18:245 s. 1.

¹⁹ RÅ 2007 ref. 85 samt RÅ 2001 ref. 79. Notera att HFD vid tidpunkten för avgörandet benämndes Regeringsrätten.

tillbakablicken syftar även till att underlätta för läsaren att förstå ränteavdragsbegränsningarnas ständiga och nödvändiga utveckling som skett i takt med att nya sätt att undgå begränsningarna uppdragats. Med anledning av att 2009 års regler snart har ersatts inte mindre än två gånger berörs endast de mest centrala delarna av denna lagstiftning. 2013 års regler är förvisso gällande rätt under tiden för uppsatsskrivandet men de ersätts som bekant i januari 2019. På grund av detta berörs 2013 års regler i ungefär samma omfattning som 2009 års regler.

Uppsatsen syftar delvis till att skapa förståelse för hur ränteavdrag kan utnyttjas i skatteundandragande syfte. För att skapa en sådan förståelse innehåller uppsatsen initialt en kort genomgång av skatterättsliga regler som ofta utgör betydelsefulla inslag i en räntesnurra och därefter ges ett par exempel på hur en räntesnurra kan se ut och fungera. I uppsatsen avses emellertid inte att på ett uttömmande sätt redovisa alla strukturer som tidigare har eller i framtiden kan användas för att undkomma skatt genom användning av ränteavdrag. Ett sådan prognos är inte heller praktiskt möjligt, varken för mig eller för lagstiftaren.

2. Bakgrund till problemet med ränteavdrag

Svensk rätt har tidigare haft generösa regler gällande ränteavdrag, för generösa skulle det visa sig. I detta kapitel redogörs inledningsvis för de regler som ofta ingår i en räntesnurra. Därefter ges praktiska exempel på räntesnurror och hur de har medfört ett skattebortfall för staten, vilket också varit katalysatorn till införandet av regler om ränteavdragsbegränsningar.

2.1 Regler som används i s.k. "räntesnurror"

I detta avsnitt följer en kort genomgång av vilka regler som tillsammans kan bilda en räntesnurra. Noterbart är att det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att använda samtliga regler i samma räntesnurra, utan räntesnurran och vilka regler som används varierar från fall till fall beroende på förutsättningarna i den enskilda situationen.

Avdragsrätt för ränta

Inkomstskattelagen (IL) 16:1 1st. 1 men. anger en basal princip inom skatterätten, nämligen att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster får dras av från det beskattningsbara resultatet. I bestämmelsens andra mening framgår att ränteutgifter får dras av, även om de inte är sådana utgifter. Ränteutgifter behöver inte syfta till att förvärva eller bibehålla inkomster för att, som utgångspunkt, vara avdragsgilla. Skälen till att denna avdragsrätt är vidare än för andra kostnader är flera. Dahlberg nämner två. Det första skälet är att det "underlättar för företag att finansiera sin verksamhet genom lån" och det andra är att "det är svårt för lagstiftaren att identifiera vilka ränteutgifter som hänför sig till lån som är företagsekonomiskt motiverade".²⁰ Redan nu kan det finnas anledning att påtala det motsägelsefulla i det snarare citatet. I ränteavdragsbegränsningsreglerna återfinns rekvisit som innebär en subjektiv bedömning av affärsmässigheten i vissa rättshandlingar, vilket har givit upphov till kritik eftersom den bedömningen är mycket svår att göra. Mer om detta senare i uppsatsen.

Koncernbidrag

I Sverige ses varje enskilt bolag som ett eget skattesubjekt.²¹ Koncernbidrag möjliggör trots detta för vissa nästintill helägda koncerner att utjämna sin vinst mellan bolagen, helt enkelt för att koncernen ska slippa skatta på en vinst i ett bolag samtidigt som ett annat bolag går med förlust. Genom

²⁰ Dahlberg, Internationell beskattning s. 213.

²¹ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 1 s. 280.

koncernbidrag kan koncernen i helhet beskattas på samma sätt som om verksamheten bedrivits i ett och samma bolag.²² Reglerna återfinns i IL 35 kap. och innebär kortfattat att ett företag får överlåta vinst till ett annat företag inom samma koncern. Koncernbidraget är avdragsgillt för det överlåtande bolaget och skattepliktigt för det mottagande bolaget.²³ För att kunna lämna koncernbidrag krävs bl.a. att moderbolaget direkt eller indirekt äger mer än 90 procent av aktierna i dotterbolaget. Ytterligare en förutsättning är att mottagaren av koncernbidraget är skatteskyldig i Sverige för näringsverksamhet som koncernbidraget hänför sig till.²⁴

Enskilda bolag har små möjligheter att användas sig av räntesnurror utan det är i huvudsak endast koncerner som kan åstadkomma skattevinster genom räntesnurror.²⁵ Koncernbidrag ger flexibilitet och handlingsalternativ för koncerner, vilket kan användas i en räntesnurra för att förflytta den inkomst som koncernen ämnar minska beskattningen av. Ett koncernbidrag kan exempelvis användas för att flytta vinst från ett bolag till ett annat i samma koncern i syfte att kvitta det mottagna koncernbidraget mot erlagd ränta. Om räntebetalningen då sker till ett bolag där ränteinkomsten beskattas lägre än ordinarie svensk bolagsskatt vinner koncernen som helhet en skatteförmån. Illustration av hur en sådan struktur kan se ut återfinns i avsnitt 2.2 och 2.3.

Skattefrihet på näringsbetingade andelar

Reglerna om näringsbetingade andelar är också de regler som bidrar till att minska effekten av att en verksamhet delas upp på flera olika bolag inom en koncern eller annan typ av företagsgrupp. Syftet med reglerna om skattefrihet på näringsbetingade andelar är att undvika kedjebeskattnings effekter, vilket inte är önskvärt.²⁶ Reglerna om näringsbetingade andelar återfinns i IL 24 - 25 a kap.

och innebär förenklat att bolag under vissa förutsättningar kan sälja andelar i ett annat bolag utan att behöva skatta på den kapitalvinst som uppstår.²⁷ Kapitalförluster är på motsvarande sätt generellt inte avdragsgilla.²⁸ Bolag kan under vissa förutsättningar även ta emot utdelning från ett annat bolag skattefritt.²⁹ Att kunna överlåta delägarätter utan beskattningsekvenser är mer relevant för en räntesnurra än skattefriheten för utdelning.

²² Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 429.

²³ IL 35:1 samt Lodin m.fl. Inkomstskatt del 1 s. 280.

²⁴ IL 35:2 a é contrario samt Lodin m.fl., s. 430.

²⁵ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 442.

²⁶ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 1 s. 70.

²⁷ IL 25 a:5 1st.

²⁸ IL 25:a 5 2st samt Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 395.

²⁹ IL24:17.

För att kunna nyttja reglerna om näringsbetingade andelar måste både ägaren till andelen och andelen i sig uppfylla vissa villkor. Svenska aktiebolag och i utlandet motsvarande bolag kan äga en näringsbetingad andel.³⁰ Investmentbolag kan däremot inte äga näringsbetingade andelar, även om de är aktiebolag.³¹ De beskattas dock på ett annorlunda sätt jämfört med andra aktiebolag och därför ska inte oförmågan att kunna äga en näringsbetingad andel överdrivas. Kapitalvinster på delägarätter leder inte till några skatteeffekter för investmentbolagen och således liknar deras skattesituation vid överlåtelse av delägarätter den för andra aktiebolag som överlåter näringsbetingade andelar.³²

Själva andelen måste utgöra en kapitaltillgång hos ägaren och därutöver vara av visst slag.³³ Onoterade aktier är näringsbetingade andelar. Om andelen är noterad på en börs, t.ex. Nasdaq Stockholm, ställs vissa ytterligare krav för att den ska utgöra en näringsbetingad andel.

I räntesnurror kan reglerna om näringsbetingade andelar verka enligt följande. Ett förvärv av delägarätter finansieras genom lån. På lånet löper ränta och på så sätt har en, som utgångspunkt, avdragbar utgift uppkommit. Låt säga att överlåtaren och förvärvaren samverkar i syfte att minska deras totala beskattning. Överlåtelsen av delägarätterna sker inte av affärsmässiga skäl utan av skatteskal. De båda företagen kan exempelvis ha samma moderbolag vilket innebär att delägarätterna som överlåts i praktiken inte avhänds koncernen utan bara förflyttas mellan två helägda dotterbolag. Om avyttringen av delägarätterna hade medfört en skattepliktig kapitalvinst för överlåtaren hade räntesnurrorna inte varit lika attraktiv eftersom beskattningen av kapitalvinsten hade minskat vinningen i att tillskapa avdragbara ränteutgifter.

Avsnittet har kortfattat behandlat de viktigaste reglerna som kan utgöra beståndsdelar i en räntesnurra. Nedan lämnas praktiska exempel på just räntesnurror.

³⁰ IL 24:13 1st 1p.

³¹ IL 24:13 1st 1p.

³² IL 39:14 samt Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 583.

³³ IL 24:14.

2.2 Praktiska exempel på räntesnurror

Det s.k. Industrivärdenmålet, RÅ 2007 ref. 85, kan med fördel tjäna som ett exempel på hur ränteavdrag har utnyttjats för att minska skatt.³⁴ Det var också detta mål som föranledde införandet av de första reglerna om ränteavdragsbegränsningar.³⁵ Omständigheterna i målet har redogjorts för nedan.

Industrivärden var (och är) ett stort och välkänt investmentbolag och moderbolag i en större koncern. I koncernen ingick bl.a. ett holdingbolag kallat Nordinvest, samt ett antal rörelsedrivande direktägda dotterbolag. Industrivärden överlät tre av dessa helägda rörelsedrivande bolag till Nordinvest. Förvärvet finansierades genom att Industrivärden lämnade ett aktieägartillskott motsvarande köpeskillingen till Nordinvest. Aktieägartillskottet omvandlades sedan till en skuld och på skulden löpte ränta. Nordinvest bedrev inte någon egen verksamhet utan räntekostnaden finansierades genom koncernbidrag från de rörelsedrivande dotterbolagen. Nordinvests utgående räntebetalningar till Industrivärden och de inkommande koncernbidragen från de rörelsedrivande dotterbolagen var beloppsmässigt i princip identiska och de kvittades mot varandra.

De rörelsedrivande bolagen får lämna koncernbidrag till Nordinvest.³⁶ Däremot får Nordinvest inte lämna koncernbidrag till Industrivärden, eftersom det är ett investmentbolag.³⁷ Den grundläggande orsaken till att detta är otillåtet är att investmentbolag beskattas på ett annorlunda sätt jämfört med andra bolag.³⁸ För att kringgå koncernbidragsförbudet betalade Nordinvest ränta till Industrivärden med ett i princip identiskt belopp som mottagna koncernbidrag från de rörelsedrivande bolagen. Således fördes vinst från de rörelsedrivande bolagen, genom Nordinvest, upp till Industrivärden, trots förbudet mot koncernbidrag. Eftersom investmentbolag får göra avdrag för utdelning till sina aktieägare kunde Industrivärden kvitta ränteintäkterna mot lämnad utdelning och således vann koncernen i helhet skatteförmåner genom strukturen.³⁹ Förmånen bestod i det belopp, vilket från början upparbetats i de rörelsedrivande dotterbolagen, som först genom koncernbidrag till Nordinvest och sedan genom räntebetalning till Industrivärden, undanhållits bolagsskatt.⁴⁰ Totalt undanhölls över

³⁴ Det finns två stycken mål som tillsammans benämns ”Industrivärdenmålen”. Det första är RÅ 2007 ref. 84. Eftersom skulden som behandlas i målet uppkom innan skatteflyktslagens ikraftträdande kunde ränteavdrag inte angripas med stöd i den lagen. I det andra målet, RÅ 2007 ref. 85, fanns inte samma hinder mot att tillämpa skatteflyktslagen och det är därför som just detta mål är av störst intresse i denna framställning.

³⁵ Dahlberg, Ränta eller kapitalvinst s. 358.

³⁶ IL 35 kap.

³⁷ IL 35:3 1st 1p.

³⁸ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 430.

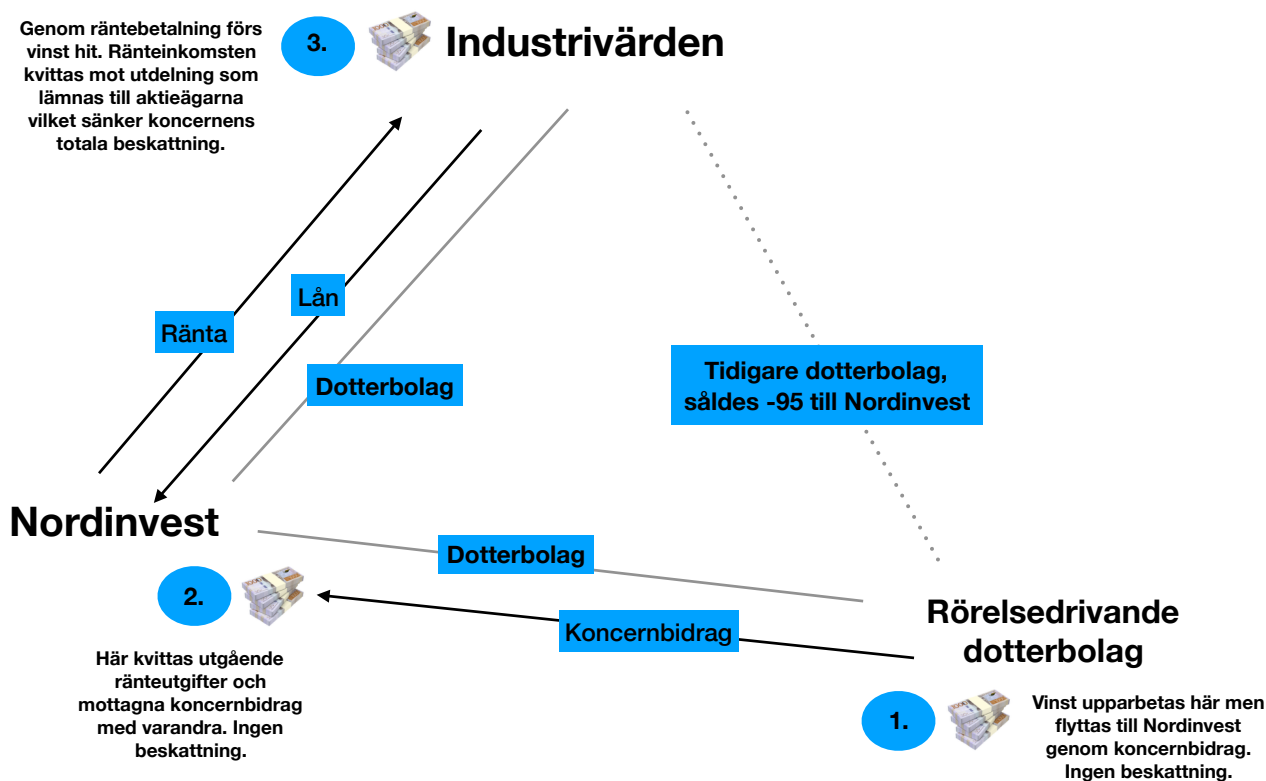
³⁹ IL 39:14 1st 3p samt Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 443 och 583.

⁴⁰ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 443.

250 miljoner kr under en treårsperiod vilket motsvarade en nettobesparing för koncernen (och förlorad skatteintäkt för staten) med cirka 70 miljoner kr.⁴¹ I denna räntesnurra fungerade ränteavdrag som ett verktyg för att kringgå koncernbidragsförbudet till investmentbolag och räntesnuran gav den effekten att beskattningen minskade i dotterbolagen utan ökad beskattning på annat ställe. Slutligen fusionerades Nordinvest med Industrivärden och de rörelsedrivande dotterbolagen ägdes därmed återigen direkt av Industrivärden. Cirkeln hade slutits och räntesnuran upplösts.

Eftersom räntesnuran involverade flera olika företag och flera olika rättshandlingar kan det vara utmanande att förstå strukturen endast genom löptext. Därför återges räntesnuran även i en förenklad figur och omständigheterna redogörs för i punktform.

Bild 1. RÅ. 2007 ref. 85 - Industrivärdenmålet

⁴¹ Bolagsskatten var under de aktuella beskattningsåren 28 procent. $0,28 \times 250 \text{ miljoner} = 70 \text{ miljoner kr}$. Skattesatsen hämtades från hemsidan Ekonomifakta.

- Industrivärden lämnar ett aktieägartillskott på 1,6 miljarder kr till Nordinvest.
- Nordinvest betalar 1,6 miljarder kr till Industrivärden som köpeskilling för de tre rörelsedrivande dotterbolagen.
- Nordinvest företar nyemission och Industrivärden tecknar aktier till ett värde av 9,95 miljoner kr.
- Aktieägartillskottet omvandlas till en skuld till Industrivärden på 1.591.259.000 kr. Ränta erläggs på lånet. 1996 är räntekostnaden 106 miljoner kr, 1997 91 miljoner kr och 1998 55 miljoner kr.⁴² Det är denna ränta som målet behandlar.
- Räntekostnaderna finansieras med koncernbidrag från de rörelsedrivande dotterbolagen. Nordinvests utgående räntebetalningar och ingående koncernbidrag är i princip beloppsmässigt identiska och kvittas mot varandra.
- Industrivärden kvittar mottagen ränta med lämnad utdelning till sina aktieägare och således uppkommer själva skatteförmånen.
- 1998 fusioneras Nordinvest med Industrivärden vilket medför att de rörelsedrivande bolagen som såldes till Nordinvest 1995 återigen blir direktägda av Industrivärden.

SKV uppskattade inte denna struktur och försökte angripa den med stöd i skatteflyktslagen. HFD hänvisade väldigt kortfattat till ett tidigare rättsfall, det s.k. kommunmålet, där HFD kommit fram till att skatteflyktslagen inte var tillämplig på en liknande räntesnurra.⁴³ I domslutet i Industrivärdenmålet anfördes följande, ”Regeringsrätten anser att förhållandena i detta mål i allt väsentligt överensstämmer med de som prövades i RÅ 2001 ref. 79 och därmed bör bedömas på samma sätt som i rättsfallet.”⁴⁴ Utgången blev således att skatteflyktslagen inte kunde tillämpas.

2.2.1 Följder av domslutet i Industrivärdenmålet - SKV:s utredning

Eftersom skatteflyktslagen inte kunde tillämpas i vare sig kommunmålet eller Industrivärdenmålet var staten tvungen att agera för att motverka missbruk av ränteavdrag. SKV tillsatte en utredning för att klargöra omfattningen av problemet. Utredningen kom fram till att problemet årligen resulterade i ett skattebasen reducerats med 25 miljarder kr, vilket för tiden motsvarade ett skattebortfall på cirka 7 miljarder kr netto.⁴⁵ Problemet var således betydande. Utifrån SKV:s utredning identifierade regeringen även att det fanns en risk för att problemet skulle växa ytterligare om inte lagstiftaren

⁴² Beloppen är avrundande till närmaste hela miljon.

⁴³ RÅ 2001 ref. 79.

⁴⁴ Notera att HFD vid tiden för avgörandet benämndes Regeringsrätten.

⁴⁵ Prop. 2008/09:65 s.43.

agerade.⁴⁶ Utöver omfattningen i kronor och ören undersökte SKV också hur strukturer som missbrukade ränteavdrag var uppbyggda. Det identifierades ett flertal gemensamma nämnare:

- Skatteförmånen uppstår genom att ränteavdrag görs i Sverige – av ett svenskt aktiebolag eller i en svensk filial till ett utländskt bolag – medan motsvarande ränteinkomst som betalas till ett företag i intressegemenskapen inte beskattas i Sverige.*
 - Olika förfaranden och regler används för att räntemottagaren inte ska beskattas för räntan eller beskattas så lågt som möjligt.*
 - Den räntebärande fordringen/skulden uppkommer genom interna transaktioner, t.ex. koncerninterna aktieförvärv där säljaren erhåller en räntebärande revers som ersättning.*
 - Säljaren beskattas inte för någon försäljningsvinst.*
- Kombinationen skattefria kapitalvinster vid avyttring av näringsbetingade andelar och en obegränsad avdragsrätt för räntebetalningar är de faktorer som främst driver fram detta slag av skatteplanering. Den ökade internationaliseringen och den lätthet med vilken bolagsetableringar och andra gränsöverskridande transaktioner görs är andra faktorer av vikt.⁴⁷*

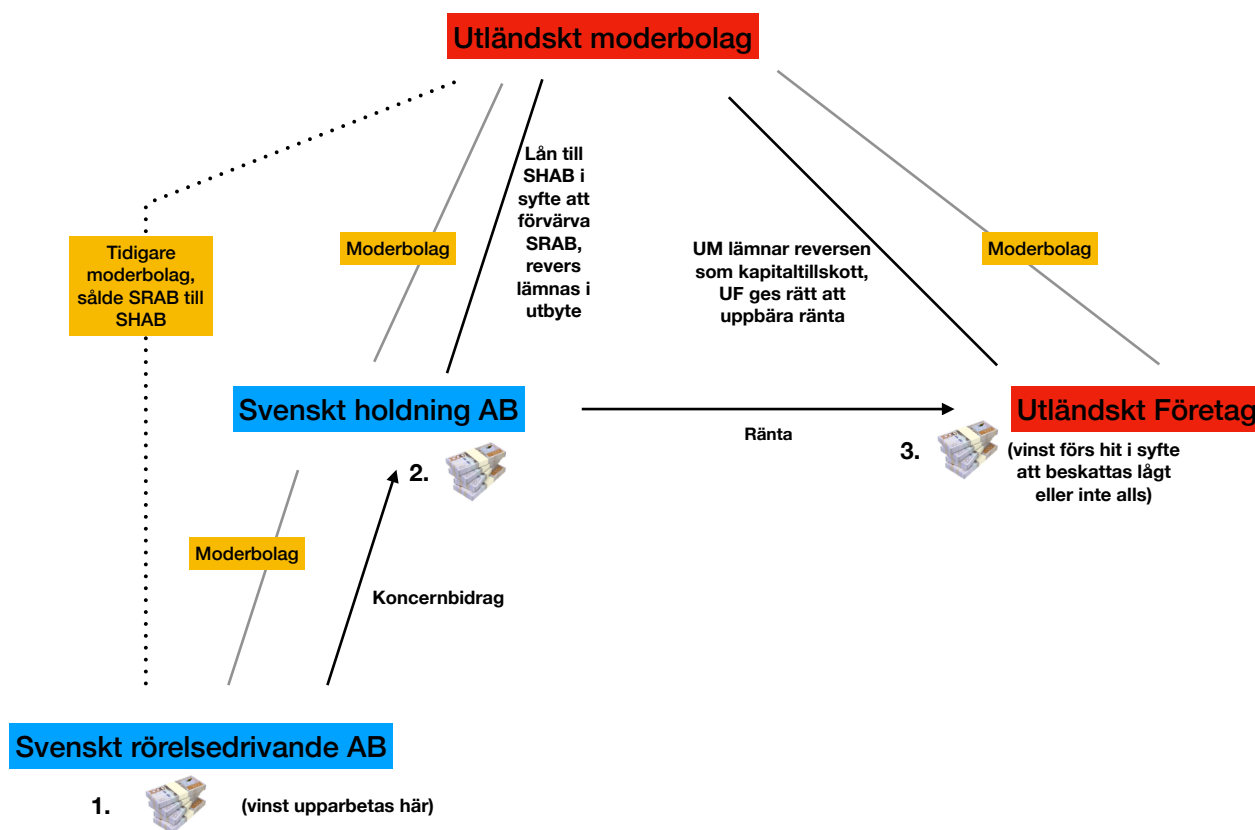
SKV gav också ett praktiskt exempel på hur en internationell räntesnurra kan se ut.⁴⁸

⁴⁶ Prop. 2008/09:65 s.44.

⁴⁷ Prop. 2008/09:65 s.34.

⁴⁸ Prop. 2008/09:65 s.35. Jag har använt SKV:s struktur men figuren är min egen.

Bild 2. Exempel på skatteplanering med ränteavdrag - vinsten förs ut ur Sverige.

Ett svenskt rörelsedrivande AB (SRAB) ingår i en internationell koncern med ett utländskt moderbolag (UM). Koncernen vill minska beskattningen av vinsten som upparbetats i SRAB och därför skapas en räntesnurra. UM säljer SRAB till marknadspris till ett annat svenskt dotterbolag, Svenskt holding AB (SHAB). Köpet finansieras genom att UM lånar ut pengar till SHAB i utbyte mot en revers. Reversen lämnas sedan till ett utländskt dotterbolag (UF) och på så sätt får UF rätt att uppbära ränta från SHAB. Vinsten som upparbetats i SRAB förs upp till SHAB genom koncernbidrag. Därefter förs vinsten vidare till UF som räntebetalning. UF kan inte ta emot koncernbidrag b.l.a. eftersom företaget inte beskattas för det i Sverige och därför vill koncernen genom räntebetalningen kringgå denna begränsning. I SHAB kvittas det mottagna koncernbidraget mot ränteutgifterna till UF. Ränteinkomsten i sig beskattas inte alls alternativt lågt i UF, beroende på skattesystemet i UF:s hemstat. Räntesnurrans innebär att vinsten som upparbetats i SRAB flyttas till UF vilket medför en skatteförmån för koncernen som helhet.

2.3 Sammanfattning

Utgifter som syftar till att förvärva och bibehålla skattepliktiga inkomster är som huvudregel avdragsgilla. För ränteutgifter är avdragsrätten som utgångspunkt ännu vidare, nämligen att alla ränteutgifter alltid är avdragsgilla. Det finns således incitament för att skapa ej genuina ränteutgifter eftersom det minskar det beskattningsbara resultatet. Med ej genuina ränteutgifter åsyftas ränteutgifter som skapats av rena skatteskal, d.v.s. där syftet är att den motsvarande ränteinkomsten ska beskattas lägre än den ordinarie svenska bolagsskatten.

För att skapa ej genuina ränteutgifter används räntesnurror. I räntesnurror kombineras olika regler i syfte att minska beskattningen av en företagsgrupp. Koncernbidrag används för att förflytta vinst från ett företag till ett annat. Det är dock inte tillåtet att lämna koncernbidrag till vissa typer av företag och för att komma runt detta hinder kan ränteavdrag och räntebetalningar utnyttjas. Skattefrihet på näringsbetingade andelar används för att kunna överlåta delägarätter utan beskattningsekvenser. Förvärvet av delägarätterna kan finansieras genom lån. I exemplen som givits i kapitlet har lånet lämnats av ett företag som på något sätt ingår i en gemenskap med förvärvaren (låntagaren). På lånet löper ränta och på så sätt har en grupp av företag tillsammans skapat en situation där vinst förs till en juridisk person som beskattas lägre än den ordinarie skattesatsen. Sådana juridiska personer kan vara investmentbolag eller utländska företag. SKV har tidigare försökt angripa räntesnurror med skatteflyktslagen men utan framgång, vilket också föranledde införandet av de första ränteavdragsbegränsningsreglerna.

3. 2009 års regler

När problemet med användandet av ränteavdrag i skatteundandragande syfte hade klarlagts agerade lagstiftaren för att motverka denna typ av skatteplanering. 2009 kom de första reglerna om begränsningar i avdragsrätten för ränta. De återfanns i IL 24 kap. 10 a - 10 e §§.⁴⁹ Dahlberg sammanfattade reglerna med att avdrag under särskilda omständigheter inte medgavs för ränteutgifter som betalats mellan företag i intressegemenskap.⁵⁰ För att neka ränteavdrag krävdes vidare att skulden avsåg ett förvärv av en delägarrätt från ett annat företag inom samma intressegemenskap.⁵¹

3.1 Intressegemenskap

Definitionen av ”intressegemenskap” var central i lagstiftningen. Intressegemenskap kunde definieras på två alternativa sätt. För det första var två bolag i samma intressegemenskap om det ena bolaget genom ägarandel eller på annat sätt hade ett bestämmande inflytande i det andra bolaget. För det andra förelåg intressegemenskap om bolagen stod under i huvudsak gemensam ledning.⁵² Propositionen förtydligade att även andra juridiska personer än aktiebolag, t.ex. kommuner och staten, kunde ingå i en intressegemenskap. Även handelsbolag skulle kunna ingå, likaså utländska företag som motsvarade de svenska företag som omfattades av reglerna. Syftet var naturligen att förebygga kringgående av reglerna.⁵³

3.2 Huvudregler och undantag

2009 års regler hade två huvudregler med tillhörande undantag. Den första huvudregeln innebar följande: Ett företag som ingår i en intressegemenskap får inte – om inte särskilt undantag medger det – dra av ränteutgifter avseende en skuld till ett företag i intressegemenskapen, till den del skulden avser ett förvärv av en delägarrätt från ett företag som ingår i intressegemenskapen.⁵⁴

Från denna regel medgavs undantag om ränteinkomsten beskattats med minst 10 procent eller om både skulden och förvärvet av delägarrätten var affärsmässigt motiverade.⁵⁵ Undantag fick dock inte

⁴⁹ Prop. 2008/09:65 s.7 - 9.

⁵⁰ Dahlberg, Ränta eller kapitalinkomst s. 367.

⁵¹ 2009 års IL 24:10 b samt Dahlberg, Internationell beskattning s. 214.

⁵² 2009 års IL 24:10 a.

⁵³ Prop. 2008/09:65 s. 46.

⁵⁴ 2009 års IL 24:10 b.

⁵⁵ 2009 års IL 24:10 d.

tillämpas om företaget som hade rätt till inkomsten fick göra avdrag för utdelning. Det är investmentbolag som träffas av denna särbestämmelse och således kan det antas att lagstiftaren ville markera mot liknande strukturer som användes i Industrivärdenmålet.⁵⁶ Den strukturen kanske i och för sig ändå inte hade setts som affärsmässigt motiverad, vilket dock kan vara svårt att bedöma.

Den andra huvudregeln innebar att även skulder till företag som formellt var utanför intressegemenskapen kunde omfattas av ränteavdragsförbudet. Regeln tog sikte på s.k. back-to-back-lån som förenklat innebär att ett bolag (AB 1) i intressegemenskapen lånar ut pengar till ett företag utanför intressegemenskapen, som i sin tur lånar ut pengar till ett annat bolag (AB 2) inom samma intressegemenskap som AB 1. Räntebetalningarna går åt motsatt håll, vilket innebär att räntan slussas från AB 2, via företaget utanför intressegemenskapen, för att slutligen nå AB 1. En back-to-back-struktur var således inte möjlig att angripa med den första huvudregeln, men principen i den andra huvudregeln var densamma.⁵⁷ Slutligen krävdes för att neka avdrag, precis som i den första huvudregeln, att skulden avsåg ett förvärv av en delägarrätt från ett företag som ingick i intressegemenskapen.

Från back-to-back förbudet som exemplifierats i föregående stycke fanns ett par undantag, d.v.s. att ränteavdrag medgavs trots att situationen träffades av avdragsförbudet i huvudregeln. Undantagen liknade den första huvudregelns undantag, nämligen att ränteinkomsten beskattats med minst 10 procent i den stat där det företag inom intressegemenskapen (AB 1) som faktiskt har rätt till inkomsten hörde hemma. Det andra undantaget var tillämpligt om såväl förvärvet som den skuld som låg till grund för ränteutgifterna var huvudsakligen affärsmässigt motiverade.

3.3 Kritik mot regleringen

2009 års reglering mötte omfattande kritik på flera punkter. Undantaget för ”affärsmässigt” motiverade förvärv och tillhörande skulder kritiserades som alltför vagt utformat. Remissinstanser ansåg att erforderlig tolkningsledning saknades, vilket blev särskilt problematiskt eftersom det var (och fortsatt är) den skattskyldige som hade bevisbördan för avdrag. Således fanns en risk att SKV:s bedömning i allt för stor utsträckning blev ”fiskal, skönsmässig och oförutsägbar.”⁵⁸

⁵⁶ Dahlberg, Ränta eller kapitalvinst s. 369 - 370.

⁵⁷ Dahlberg, Ränta eller kapitalvinst s. 370.

⁵⁸ Prop. 2008/09:65 s. 66.

Bestämmelserna från 2009 omfattade endast interna delägarrättsförvärv och lån,⁵⁹ vilket jag personligen tycker är märkligt eftersom lagstiftaren redan då var medveten om att även ”externa lån och externa förvärv i vissa fall kan utnyttjas för skatteplanering med hjälp av ränteavdrag.”⁶⁰

En av regleringen största svagheter var förmodligen utformningen av tioprocentsundantaget. SKV uttryckte att regeln fungerade ”mycket otillfredsställande”⁶¹ och att den möjligen var ett ”hot mot svensk skattebas”.⁶² Såvida ränteinkomsten beskattades med tio procent var undantaget tillämpligt, något krav på affärsmässiga skäl gällande själva lånet fanns inte och strukturen kunde inte heller angripas med hjälp av skatteflyktslagen.⁶³ Regeln gav upphov till en dubbelt negativ effekt. Om ett svenskt bolag undandrar sig beskattning är det givetvis negativt för staten, men det enskilda bolaget upplever en positiv effekt, nämligen att få behålla mer pengar i verksamheten. Effekterna kan således sägas vara alternativa, antingen gynnas den svenska staten eller det svenska företaget. ”Men om det svenska beskattningsunderlaget reduceras utan att företaget får del av dessa pengar utan dessa i stället betalas till en utländsk stat så får varken svenska staten eller företaget del av dessa pengar och då uppnås inte dessa alternativa positiva effekter (annat än med belopp motsvarande mellanskillnaden mellan den svenska skatten och den utländska).”⁶⁴ SKV identifierade att problemet var verkligt och att koncerner kunde göra stora besparingar genom att flytta vinst från Sverige genom ränteavdrag till en stat som beskattar inkomsten med tio procent eller något mer.⁶⁵ Cypern, Schweiz och Irland är exempel på sådana stater.⁶⁶ Även bolag i Luxemburg och Belgien har på olika sätt utnyttjats för att kringgå ränteavdragsbegränsningarna.⁶⁷

⁵⁹ Prop. 2012/13:1 s. 229 é contrario. Back-to-back lån är förvisso rent formellt externa lån.

⁶⁰ Prop. 2008/09:65 s. 45.

⁶¹ SKV:s PM ”Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning”, 2011 s. 11 - 12.

⁶² SKV:s PM ”Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning”, 2011 s. 16.

⁶³ SKV:s PM ”Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning”, 2011 s. 16.

⁶⁴ SKV:s PM ”Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning”, 2011 s. 15.

⁶⁵ SKV:s PM ”Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning”, 2011 s. 15 - 16.

⁶⁶ SKV:s PM ”Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn. Uppföljning av tillämpningen av 2013 års regler samt externa lån” 2016 s. 20.

⁶⁷ SKV:s PM ”Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn. Uppföljning av tillämpningen av 2013 års regler samt externa lån” 2016 s. 20 - 21.

3.4 Sammanfattning

2009 års regler var de första reglerna som adresserade problemet med missbruk av ränteavdrag. Definitionen av intressegemenskap var central. Reglerna var tillämpliga på skulder inom en intressegemenskap samt i vissa fall även på skulder som i formell mening var utanför intressegemenskapen, men

som i praktiken innebar ett kringgående av reglerna. Ränteavdrag medgavs ej om skulden avsåg förvärv av delägar rätt från ett företag i intressegemenskapen. Avdrag var dock tillåtet om ränteinkomsten beskattats med minst tio procent eller om skulden och förvärvet var affärsmässigt motiverade. Eftersom reglerna var de första av sitt slag led de inte helt oväntat av flera ”barnsjukdomar”. Kritik riktades mot att regleringen innehöll subjektiva rekvisit och att tioprocentundantaget inte var tillräckligt robust i arbetet mot skatteplanering.

4. 2013 års regler

Redan efter fyra år kom nya regler om ränteavdragsbegränsningar. 2013 års regler innebar en kraftig skärpning jämfört med 2009 års regler.⁶⁸ Reglerna utvidgades till att omfatta alla koncerninterna lån, oavsett vad pengarna använts till.⁶⁹ Lagstiftaren adresserade även en del av de övriga problem som diskuterades i föregående avsnitt. Till tioprocentsundantaget lades ett undantag från undantaget till, vilket innebär att ränteutgiften inte får dras av om det huvudsakliga skälet bakom skuldförhållandet är att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån, även om ränteinkomsten beskattats med tio procent.⁷⁰ Däremot kvarstår problemet med subjektiva rekvisit vad gäller undantaget för ”affärsmässigt” motiverade skulder och förvärv. Nedan följer en kort genomgång av de nu gällande reglerna.

4.1 Intressegemenskap

Som redan nämnts är reglerna tillämpliga på samtliga skulder mellan företag i intressegemenskap. Intressegemenskap definieras i IL 24:10 a och liknar definitionen som återfanns i 2009 års regler. Intressegemenskap föreligger om:

1. ett av företagen, direkt eller indirekt, genom ägarandel eller på annat sätt har ett väsentligt inflytande i det andra företaget, eller
2. företagen står under i huvudsak gemensam ledning.

Uttrycket ”väsentligt inflytande” innebär en utvidgning av reglernas tillämpningsområde i jämförelse med 2009 års regler då rekvisitet ”bestämmande inflytande” användes. En ägarandel strax under 50 procent, kanske till och med så lågt som 40 procent, kan enligt förarbetsuttalanden räcka för att uppfylla rekvisitet ”väsentligt inflytande”.⁷¹ Även andra faktorer än storleken på ägarandelen kan ha betydelse.⁷² Det innebär samtaget att det inte med säkerhet går att fastställa vilken ägarandel som generellt krävs för att uppfylla eller för den delen undkomma rekvisitet, vilket kan ses som en svaghet ur ett förutsägbarhetsperspektiv.

⁶⁸ Dahlberg, Internationell beskattning s. 214.

⁶⁹ IL 24:10 b.

⁷⁰ IL 24:10 d sista stycket.

⁷¹ Prop. 2012/13:1 s. 239 och prop. 1999/2000:2 del 1 s. 496 ff. (I innehållsförteckningen till den sistnämnda propositionen anges s. 502 ff men såvitt jag uppfattar det är den angivelsen felaktig). Se även Karnovs lagkommentar till IL 24:10 a, not 848.

⁷² Prop. 2012/13:1 s. 239.

Likt 2009 års reglering innehåller även 2013 års bestämmelser två huvudregler. Dessa återfinns i IL 24:10 b-c och redogörs för i följande avsnitt.

4.2 Huvudregler

Den första huvudregeln återfinns i IL 24:10 b. Där framgår att skulder inom en intressegemenskap inte får dras av, oavsett vad pengarna har använts till. I propositionen vägrade regeringen mellan att antingen endast utvidga bestämmelsen till att även omfatta skulder som använts till att förvärva externa delägarätter, eller till att utvidga bestämmelsen till att omfatta samtliga lån inom en intressegemenskap. Regeringen valde det senare alternativet efter att ha övervägt för- och nackdelar. Nackdelen som anfördes med den valda regleringen är att den träffar fler situationer än de som bedömdes nödvändiga att åtgärda, vilket var skatteplanering med ränteavdrag som sker i samband med förvärv av delägarätter från företag utanför intressegemenskapen.⁷³ Regeringen ansåg dock att det fanns fler fördelar än nackdelar med att omfatta samtliga lån inom en intressegemenskap.⁷⁴ För det första undviks svårigheterna med att fastställa vad lånen avses användas till eftersom det saknar betydelse, vilket möjligen kan förenkla tillämpningen av reglerna. För det andra omöjliggörs ett kringgående av regleringen genom att företag förvärvar inkräm istället för delägarätter. För det tredje ansåg regeringen att det dessutom kunde ifrågasättas ur ett rent ekonomiskt perspektiv att avdrag medgavs för ränteutgifter avseende aktieägarlån eller lån till ett företag inom en intressegemenskap.⁷⁵

Den andra huvudregeln återfinns i IL 24:10 c och avser back-to-back-lån, d.v.s. vissa indirekta lån- och skuldförbindelser till företag formellt utanför intressegemenskapen, men som i praktiken anses vara tagna mellan intresseföretag.⁷⁶ Räntan på sådana lån får inte dras av. Regeln är i sin utformning nästan identisk med regeln från 2009, men med utökat tillämpningsområde. 2009 års regel träffade endast skulder som kunde anses ha samband med interna delägaröverlåtelser. 2013 års regel träffar även skulder som kan anses ha samband med förvärv av en delägar rätt från ett företag som efter förvärvet ingår i intressegemenskapen.

⁷³ Prop. 2012/13:1 s. 236.

⁷⁴ Prop. 2012/13:1 s. 236 - 237.

⁷⁵ Prop. 2012/13:1 s. 237.

⁷⁶ Dahlberg, Internationell beskattning s. 217 samt Karnovs lagkommentar till IL 24:10 c not 852. Back-to-back-lån beskrivs i avsnitt 3.2.

4.3 Undantag

Vad gäller undantagen, eller kompletteringsreglerna som Dahlberg väljer att kalla dem,⁷⁷ kommer de endast att behandlas kortfattat.

Ränteavdrag medges enligt IL 24:10 d om ränteinkomsten skulle ha beskattats med minst tio procent hos det företag som har rätt till inkomsten, förutsatt att det huvudsakliga skälet till att skuldförhållandet har uppkommit inte är att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån. I undantaget finns också en speciell bestämmelse tillämplig om det företag som uppstår ränteinkomsten är skattskyldig för avkastningsskatt. Denna kompletterande bestämmelse avser att träffa bl.a livförsäkringsföretag och pensionsstiftelser då 2009 års regler visade sig svåra att tillämpa på företag som inte beskattas konventionellt.⁷⁸

Ränteavdrag kan vidare medges enligt IL 24:10 e, även om rekvisiten i IL 24:10 d inte är uppfyllda. Undantaget kallas för ”ventilen”⁷⁹ och förutsättningarna är att skuldförhållandet som ligger till grund för ränteutgiften är huvudsakligen affärsmässigt motiverat och det företag som har rätt till inkomsten är hemmahörande i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Företaget kan också höra hemma i en stat med vilken Sverige ingått ett skatteavtal som inte är begränsat till att omfatta vissa inkomster och företaget omfattas av avtalets regler om begränsning av beskattningsrätten.⁸⁰ Om skulden avser förvärv av delägarakt från företag i intressegemenskapen eller i ett företag som efter förvärvet ingår i intressegemenskapen krävs, utöver att skuldförhållandet är huvudsakligen affärsmässigt motiverat, även att förvärvet är det.⁸¹

4.4 Kritik mot regleringen

2013 års regler har inte utsatts för samma omfattande kritik som 2009 års regler och de är även enligt min egen uppfattning bättre än deras föregångare från 2009. Den kritik som ändå har framförts riktas framförallt mot de subjektiva och svårtillämpade rekvisit som återfanns i 2009 års lagstiftning och som fortsatt återfinns i 2013 års dito.⁸² Det är exempelvis en mycket utmanande uppgift att avgöra

⁷⁷ Dahlberg, Internationell beskattning s. 217 och s. 224.

⁷⁸ IL 24:10 d 2st 1p samt Karnovs lagkommentar not 876.

⁷⁹ Kaorovs lagkommentar till IL 24:10 e not 880.

⁸⁰ IL 24:10 e 1st.

⁸¹ IL 24:10 e 2st.

⁸² Prop. 2017/18:245 s. 171 - 174 samt Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 444 - 445.

huruvida en skuld är ”affärsmässigt” motiverad, även om viss vägledning finns i praxis.⁸³ 2013 års back-to-back-regler träffar endast skulder som har samband med delägarrättsförvärv från ett företag som ingår i intressegemenskapen eller som gör det efter förvärvet. Således har dessa regler ett snävare tillämpningsområde jämfört med reglerna som gäller för rena intressegemenskaper, vilket har kritiserats av SKV. SKV menar att skillnaden vad gäller tillämpningsområde öppnar för en möjlighet att skatteplanera med ränteavdrag genom back-to-back-lån som finansierar andra interna transaktioner än andelsförvärv.⁸⁴

4.5 Regeringens syn på EBITDA 2012/13

Särskilt intressant för denna uppsats är att det i propositionen till 2013 års regler diskuterades huruvida en mer omfattande förändring av ränteavdragsbegränsningarna krävdes. En mängd olika alternativa åtgärder mot skatteplanering med ränteavdrag avfärdades, däribland s.k. EBITDA-regler, vilket kommer att införas 2019. Skälen som anfördes mot att införa EBITDA-regler var att de inte i tillräckligt hög grad ansågs åtgärda problemet. De hade enligt regeringen dålig träffbild, var för generella, missade skatteplanering så länge beloppen rymdes inom den fastställda nivån, träffade legitima transaktioner om de överskred den fastställda nivån, var för komplicerade och fungerade dåligt i lågkonjunktur.⁸⁵ Regeringen klargjorde förvisso att omfattande förändringar, vilket EBITDA-regler innebär, kräver noggrann beredning vilket ännu inte var klart. På grund av det hot mot skattebasen som 2009 års regler ansågs vara menade regeringen att det inte var lämpligt att avvakta införandet av nya regler.⁸⁶ EBITDA-reglerna behandlas senare i uppsatsen och då analyseras även de argument emot dessa regler som fördes fram ovan.

⁸³ T.ex. HFD 2011 ref. 90.

⁸⁴ Prop. 2017/18:245 s.198 samt SKV:s rapport den 10 januari 2017 ”skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn – uppföljning av tillämpningen av 2013 års regler samt externa lån” s. 18 ff.

⁸⁵ Prop. 2012/13:1 s. 235.

⁸⁶ Prop. 2012/13:1 s. 235.

4.6 Sammanfattning

Nu gällande lagstiftning är tillämplig på skulder inom en intressegemenskap samt i vissa fall även på skulder som i formell mening är utanför intressegemenskapen, men som i praktiken innebär ett kringgående av reglerna. Om skulden är intressegemenskapsintern kan avdrag nekas oavsett vad skulden använts till. Om skulden är utanför intressegemenskapen krävs att skulden finansierat ett delägarrättsförvärv från ett bolag som antingen är del av intressegemenskapen redan vid förvärvet eller i vart fall är det efter förvärvet. Undantag får göras från avdragsförbuden om ränteinkomsten som motsvarar ränteutgiften beskattas med minst tio procent, förutsatt att det huvudsakliga skälet till att skuldförhållandet har uppkommit inte är att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån. Det finns ytterligare ett undantag som under vissa förutsättningar kan tillämpas om det företag som tar emot räntebetalningen är hemmahörande i EES eller i en skatteavtalsstat.

5. 2019 års regler

2019 års regler innebär stora förändringar i regleringen av ränteavdrag. Det införs två helt nya regeltyper, hybrida mismatchningar och generell ränteavdragsbegränsning. Därutöver förändras även den befintliga regeltypen, d.v.s. de regler som infördes 2009 och sedan förändrades 2013 och som diskuterats ovan. Dessa regler kallas i propositionen för de riktade ränteavdragsbegränsningarna.⁸⁷

Det är ett stort regelpaket som införs och de övergripande syftena är att motverka skatteplanering med ränteavdrag, förbättra neutraliteten mellan lånat och eget kapital samt bredda bolagsskattebasen.⁸⁸

Prövning av om ränteavdrag medges kommer med 2019 års regelpaket att ske i tre steg. För det första prövas ränteavdrag med avdragsförbudet vid hybrida mismatchningar. För det andra prövas ränteavdraget med de riktade ränteavdragsbegränsningarna och slutligen tillämpas den generella begränsningen. Uppsatsens framställning kommer att följa samma ordning och därför inleds genomgången av 2019 års regler med hybrida mismatchningar.

5.1 Avdragsförbud vid hybrida mismatchningar

Hybrida mismatchningar har inte beskrivits tidigare i uppsatsen av den anledning att ränteavdrag i samband med hybrida mismatchningar tidigare inte har reglerats särskilt. Eftersom regler specifikt inriktade på att motverka ränteavdrag och hybrida mismatchningar införs följer det naturligt att beskriva det problem som lagstiftaren genom denna särreglering ämnar adressera.

5.1.1 Bakgrund och problembeskrivning

Det är viktigt att förstå vad hybrida mismatchningar är och varför det är ett problem.

I propositionen beskrivs detta på ett kortfattat och pedagogiskt sätt:

”Både företag och finansiella instrument kan vara hybrider. Som exempel kan ett finansiellt instrument anses vara ett hybridinstrument i de fall instrumentet behandlas som en skuld i en stat och som eget kapital i en annan stat. På ett liknande sätt kan ett företag anses vara ett hybridföretag om företaget behandlas som ett eget skattesubjekt av en stat medan det behandlas som delägarbeskattat

⁸⁷ Prop. 2017/18:245 s. 2.

⁸⁸ Prop. 2017/18:245 s. 1 ff.

av en annan stat. Denna olikbehandling stater emellan kan leda till dubbel icke-beskattning vid gränsöverskridande situationer vilket kan utnyttjas av företag för att minimera eller helt undgå beskattning.”⁸⁹

Hybrida mismatchningar är följaktligen när hybrider kombineras i syfte att vinna skattemässiga fördelar. Eftersom användandet av hybrida mismatchningar i skatteundandragande syfte riskerar att erodera både den svenska och andra länders skattebaser är en reglering i syfte att stävja problemet nödvändig.⁹⁰ Noterbart är att hybrida mismatchningar kan förkomma även i andra sammanhang än vid utnyttjande av ränteavdrag, men då uppsatsen liksom de nya reglerna fokuserar på ränteavdrag kommer endast hybrida mismatchningar i relation till ränteavdrag att behandlas.

5.1.2 Exempel på hur hybrida mismatchningar kan utnyttja ränteavdrag i syfte att minska skatt

Dubbla avdrag

Ett utländskt bolag äger ett svenskt bolag. Det svenska bolaget tar ett externt lån och får i enlighet med dagens bestämmelser göra fullt avdrag för räntan i enlighet med huvudregeln i IL 16:1. I det utländska moderbolagets jurisdiktion ses dock det svenska bolaget som ett delägarbeskattat subjekt, vilket medför att även moderbolaget kan göra avdrag för det svenska bolagets ränteutgifter. Således medges dubbla avdrag för en och samma ränteutgift.⁹¹

Avdrag utan inkludering

Avdrag utan inkludering innebär att stat X medger avdrag för en ränteutgift samtidigt som stat Y inte beskattar motsvarande ränteinkomst.⁹² På så sätt erhåller gruppen av inblandade företag en skatteförmån samtidigt som den totala skattebasen i de berörda staterna urholkas. Nedan följer ett av tre olika exempel som anges i propositionen.⁹³

”Anta att ett svenskt aktiebolag ägs av företag B som hör hemma i stat B. Företag B är enligt lagstiftningen i stat B delägarbeskattat och innehas av företag som hör hemma i stat C. Det svenska aktiebolaget gör en betalning för ränteutgifter avseende en skuld till företag B. Eftersom företag B

⁸⁹ Prop. 2017/18:245 s. 63.

⁹⁰ Prop. 2017/18:245 s. 158.

⁹¹ Prop. 2017/18:245 s. 165.

⁹² Prop. 2017/18:245 s. 167 - 168.

⁹³ Prop. 2017/18:245 s. 167.

är delägarbeskattat i stat B tas inkomsten från det svenska dotterbolaget inte upp till beskattning i stat B. Enligt stat B:s lagstiftning ska inkomsten tas upp av delägarna. I stat C betraktas däremot företag B som ett eget skattesubjekt, och inte som ett delägarbeskattat företag, varför inkomsten inte heller tas upp till beskattning i stat C. Det finns med andra ord en hybrid missmatchning mellan stat B och C.”⁹⁴

5.1.3 2019 års regler om hybrida missmatchningar

Intressegemenskap

2019 års regler avseende hybrida missmatchningar kommer att återfinnas i IL 24:15 a - e och kallas för *avdragsförbud för ränteutgifter vid vissa gränsöverskridande situationer*. Det är centralt att först klargöra huruvida intressegemenskap föreligger, eftersom reglernas tillämplighet kräver det. Det finns tre alternativa sätt att fastställa intressegemenskap. För det första kan företagen ingå i en koncern av sådant slag som anges i Årsredovisningslagen (ÅRL) 1:4, vilket förenklat innebär att ett (moder)företag innehar mer än hälften av rösterna i ett annat (dotter)företag eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande i företaget. Skrivelsen ”av sådant slag” innebär att även utländska koncerner som motsvarar de förhållanden som räknas upp i ÅRL 1:4 omfattas.⁹⁵ För det andra kan ett av företagen inneha minst 25 procent av rösterna eller kapitalet i det andra företaget eller ha rätt till 25 procent av vinsten i det andra företaget. För det tredje kan en och samma person inneha minst 25 procent av rösterna eller kapitalet i företagen, d.v.s. att två eller flera företag har delvis gemensam ägare.⁹⁶ Personer som agerar tillsammans i fråga om innehav av kapital eller röster ska ses som en person.⁹⁷ Syftet är att förhindra ett kringgående av reglerna genom att späda ut röster eller kapital på flera personer som agerar i samförstånd.⁹⁸

Avdragsförbud

Det första avdragsförbudet tar sikte på situationer med dubbla avdrag, som beskrivits ovan. Regeln är tänkt att omöjliggöra dubbla avdrag genom att neka avdrag i Sverige om avdrag för samma ränteutgifter får göras i ett annat företag inom samma intressegemenskap hemmahörande i en annan stat och (1.) ränteutgifterna betalas av det utländska företaget eller (2.) av det svenska företaget och

⁹⁴ Prop. 2017/18:245 s. 167.

⁹⁵ Prop. 2017/18:245 s. 360.

⁹⁶ Vad gäller de uppräknade procentsatserna på 25 procent gäller istället 50 procent vid tillämpning av 2019 års IL 24:15c-d. Se 2019 års IL 24:15 a sista stycket samt Prop. 2017/18:245 s. 361.

⁹⁷ 2019 års IL 24:15 a 2st, Prop. 2017/18:245 s. 361.

⁹⁸ Prop. 2017/18:245 s. 163.

avdrag ej nekas i det andra företags stat.⁹⁹ Regeln är inte tänkt att aktualiseras enbart på grund av skillnader i beskattningstidpunkt mellan olika länder och därför är det tillräckligt att inkomsten tas upp senast inom tolv månader efter det beskattningsår som ränteutgifterna hänför sig till.¹⁰⁰

Det andra avdragsförbudet tar sikte på avdrag utan inkludering, beroende på hybridföretag.¹⁰¹ Avdrag nekas i Sverige om det svenska företaget betalar ränta till ett utländskt företag inom samma intressegemenskap och den motsvarande ränteinkomsten inte tas upp till beskattning i den andra staten, beroende på skillnader i den rättsliga klassificeringen av något av företagen i skattehänseende i Sverige och den andra staten eller i två eller flera andra stater.¹⁰²

Det tredje avdragsförbudet liknar det andra på så sätt att det tar sikte på avdrag utan inkludering, men att det beror på hybridinstrument.¹⁰³ Avdrag nekas i Sverige om det svenska företaget betalar ränta till ett utländskt företag inom samma intressegemenskap och den motsvarande ränteinkomsten inte tas upp till beskattning i den andra staten, beroende på skillnader i den rättsliga klassificeringen av det finansiella instrumentet eller betalningen i skattehänseende i Sverige och den andra staten.¹⁰⁴

5.2 Riktade ränteavdragbegränsningar

De riktade ränteavdragsbegränsningarna är kvarlevan av 2009 och 2013 års regelverk. Eftersom det 2019 införs både en generell ränteavdragsbegränsning samt regler riktade mot hybrida mismatchningar kommer de riktade ränteavdragsbegränsningarna förändras. Regeringen menar att reglerna ”ska snävas in till att i princip avse rena missbruksfall.”¹⁰⁵ Huruvida reglerna verkligen ”snävas in” kan i vissa avseenden ifrågasättas, vilket behandlas senare i uppsatsen.¹⁰⁶

5.2.1 Intressegemenskap

De riktade reglerna har en annorlunda definition av intressegemenskap jämfört med reglerna rörande hybrida mismatchningar. Intressegemenskap föreligger vad gäller de riktade reglerna om en av två alternativa förutsättningar föreligger. För det första kan ett av företagen, direkt eller indirekt, genom

⁹⁹ 2019 års IL 24:15 c.

¹⁰⁰ Prop.2017/18:245 s. 166.

¹⁰¹ Prop.2017/18:245 s. 362.

¹⁰² 2019 års IL 24:15 d.

¹⁰³ Prop.2017/18:245 s. 363.

¹⁰⁴ 2019 års IL 24:15 e.

¹⁰⁵ Prop. 2017/18:245 s. 2.

¹⁰⁶ Avsnitt 6.2.1 och s. 43.

ägarandel eller på annat sätt ha ett väsentligt inflytande i det andra företaget. Rekvisitet *väsentligt inflytande* användes även i 2013 års regler och har samma innebörd även i de nya reglerna, d.v.s. att en ägarandel strax under 50 procent kan vara tillräckligt för att utgöra intressegemenskap.¹⁰⁷ För det andra kan företagen stå under i huvudsak gemensam ledning, också det identiskt med 2013 års regler.¹⁰⁸

5.2.2 Avdragsförbud

Avdragsförbudet är uppdelat på tre olika paragrafer, 2019 års IL 24:18 - 20. Grundförutsättningarna för avdrag framgår av 24:18. Paragrafen måste alltid vara uppfylld för att avdrag ska medges. De två efterföljande paragraferna kompletterar 18 § på så sätt att de är anpassade efter särskilda situationer.

IL 24:18 anger att en skuld till ett annat företag i intressegemenskapen endast får dras av om den som faktiskt har rätt till ränteinkomsten (1.) hör hemma i EES, (2.) inte hör hemma i EES men i en stat som Sverige ingått ett heltäckande skatteavtal med och det mottagande företaget omfattas av avtalets regler, eller (3.) ränteinkomsten beskattas med minst tio procent. Oavsett om någon av dessa förutsättningar uppfylls kommer avdrag att nekas om skuldförhållandet uteslutande eller så gott som uteslutande har uppkommit i syfte att medföra en väsentlig skatteförmån för intressegemenskapen.¹⁰⁹

Om skulden till ett företag i intressegemenskap avser ett förvärv av delägar rätt från ett annat företag i intressegemenskapen gäller enligt 24:19 ytterligare krav för att få dra av räntan. Utöver vad som framgått i föregående stycke måste även förvärvet vara väsentligen affärsmässigt motiverat.¹¹⁰

24:20 reglerar back-to-back-lån och omöjliggör ett kringgående av de riktade reglerna genom att utnyttja ett utomstående företag i ett mellanled, d.v.s. slussa annars ränteavdragsbegränsade lån via ett företag utanför intressegemenskapen.¹¹¹ ”Bestämmelsen gäller en skuld som ett företag inom intressegemenskapen har till ett utomstående företag (dvs. ett företag utanför intressegemenskapen) om ett företag inom intressegemenskapen har en fordran på det utomstående företaget. Den gäller också om fordran avser ett företag som är i intressegemenskap med det utomstående företaget. Som förutsättning gäller att skulden kan anses ha samband med fordran.”¹¹²

¹⁰⁷ Prop. 2017/18:245 s. 200.

¹⁰⁸ Intressegemenskap definieras i 2019 års IL 24:16, jämför med nuvarande i IL 24:10.

¹⁰⁹ 2019 års IL 24:18.

¹¹⁰ 2019 års IL 24:19 samt Prop.2017/18:245 s. 366 - 367.

¹¹¹ Back-to-back-lån beskrivs i avsnitt 3.2.

¹¹² Prop. 2017/18: 245 s. 367.

5.3 Generell ränteavdragsbegränsning - EBITDA

Den största nyheten med 2019 års regler är att det införs en generell ränteavdragsbegränsning i form av en EBITDA-regel.¹¹³ Syftet med regeln, i kombination med en sänkning av bolagsskatten, är att öka neutraliteten mellan lånat och eget kapital, motverka internationell skatteplanering med ränteavdrag, samt att ge incitament för multinationella företag att fortsätta redovisa sina vinster i Sverige.¹¹⁴

EBITDA är ett redovisningsmässigt resultatmått som visar företags lönsamhet före finansiella poster, skatter samt avskrivningar.¹¹⁵ Eftersom den generella begränsningen ska prövas sist, gäller att ränteutgifterna inte har begränsats av reglerna om hybrida mismatchningar eller de riktade reglerna. Har ränteutgiften träffats av dessa regler behöver inte den generella regeln tillämpas, avdrag nekas då även om den generella regeln enskilt skulle ha tillåtit avdrag.¹¹⁶

5.3.1 Intressegemenskap

Till skillnad från både hybrida mismatchningar och de riktade reglerna förutsätter inte tillämpligheten av den generella begränsningen att det föreligger en intressegemenskap. Avdragsutrymmet, d.v.s. hur stort ränteavdrag som kan medges, fastställs enligt huvudregeln för varje enskilt företag.¹¹⁷ Däremot kan intressegemenskap vara av betydelse för undantaget. Hur intressegemenskap definieras framgår av 2019 års IL 24:22. Lagrummet hänvisar till koncerndefinitionen i ÅRL 1:4, vilket sammanfattat innebär att intressegemenskap föreligger om ett företag innehar ett bestämmande inflytande i ett annat. Det enklaste exemplet är att det ena företaget innehar mer än hälften av rösterna i det andra företaget. Även utländska koncerner omfattas om förhållandena motsvarar vad som stadgas av ÅRL 1:4.¹¹⁸ Utöver detta ska alla handelsbolag och i utlandet delägarbeskattade juridiska personer som något av företagen i en intressegemenskap innehar andelar i också anses ingå i intressegemenskapen.

¹¹³ EBITDA står för "Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortization", se Prop. 2017/18:245 s.281.

¹¹⁴ Prop. 2017/18:245 s. 84.

¹¹⁵ Prop. 2017/18:245 s. 92.

¹¹⁶ Prop. 2017/18:245 s. 95.

¹¹⁷ 2019 års IL 24:24 1st, Prop. 2017/18:245 s. 369 ff.

¹¹⁸ Prop. 2017/18:245 s. 360 och 368 - 369.

5.3.2 Huvudregel - EBITDA

EBITDA utgör avdragsunderlaget och avdragsutrymmet är 30 procent av underlaget.¹¹⁹ Huvudregeln är att endast negativa räntenetton som ryms inom avdragsutrymmet kommer att vara avdragsgilla.¹²⁰ Ett negativt räntenetto är när ränteutgifter överstiger ränteinkomster.¹²¹

EBITDA definieras som *överskott av näringsverksamhet* före avdragsbegränsning för negativt räntenetto och avdrag för kvarvarande räntenetto, *ökat med* ränteutgifter som inte begränsats av andra regler, årliga värdeminskningssavdrag (enligt IL 18, 19 och 20 kap) samt avsättning till periodiseringsfond *minskat med* ränteinkomster, intäkter från svenska handelsbolag och utländska delägarbeskattade juridiska personer samt återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond.¹²² Noterbart är att det är det skattemässiga resultatet som ligger till grund för avdragsunderlaget. Skattefri inkomst, t.ex. utdelning på näringsbetingade andelar, ingår inte i avdragsunderlaget.¹²³

Om ett företag har ett *underskott av näringsverksamhet* före avdrag för negativt räntenetto och kvarstående negativt räntenetto ska avdragsunderlaget *öka även med* tidigare års underskott enligt IL 40:2, dock högst med ett belopp som motsvarar årets underskott.¹²⁴ Ökningen med tidigare års underskott ska följaktligen ske tillsammans med övriga ”normala” poster, d.v.s. ränteutgifter, värdeminskningssavdrag samt avsättning till periodiseringsfond. Att delar av tidigare års underskott ska öka avdragsunderlaget kommer enligt skatterådgivare att ”underlätta för företag som har underskott från tidigare år att dra av sitt negativa räntenetto eftersom beräkningen av skattemässigt EBITDA inte tyngs ned i lika stor utsträckning av tidigare års förluster.”¹²⁵

5.3.3 Undantag – Förenklingsregel

En förenklingsregel införs som undantag från ovanstående huvudregel. Syftet är framförallt att underlätta för småföretag.¹²⁶ Regeln innebär att negativa räntenetton får dras av upp till fem miljoner kronor, även om det inte skulle rymmas inom 30 procent av EBITDA.¹²⁷ Om ett företag ingår i en

¹¹⁹ Prop. 2017/18:245 s. 95.

¹²⁰ 2019 års IL 24:24 1st och 24:25.

¹²¹ IL 24:23 1st. Se även Prop. 2017/18:245 s. 369.

¹²² 2019 års IL 24:25.

¹²³ Prop. 2017/18:245 s. 371.

¹²⁴ 2019 års IL 24:25.

¹²⁵ Nyhetsartikel från Deloitte - Propositionen ”Nya skatteregler för företagssektorn” antagen av riksdagen.

¹²⁶ Prop. 2017/18:245 s. 124 ff.

¹²⁷ 2019 års IL 24:24 2 st.

intressegemenskap gäller beloppsgränsen för hela intressegemenskapen.¹²⁸ För att ett företag i intressegemenskap ska få använda förenklingsregeln krävs således att intressegemenskapen sammanlagt inte överskrider fem miljoner kronor i ränteavdrag. Syftet är att motverka ett kringgående av regeln som hade kunnat ske genom att dela upp negativa räntenetton på flera olika företag.¹²⁹

5.3.4 Kvarstående negativt räntenetto

Avdragsbegränsningarna kan innebära att företag inte tillåts dra av sina räntekostnader i sin helhet under ett visst år. Om ett negativt räntenetto inte har kunnat dras av i sin helhet får det kvarstående negativa räntenettet ”rullas framåt” till nästkommande beskattningsår. Rullning får ske i max sex år. Ett kvarstående negativt räntenetto från år ett får således dras av år två o.s.v. Avdrag för kvarstående negativt räntenetto får som högst göras med det aktuella, d.v.s. senare, årets avdragsutrymme minskat med det årets avdrag för negativt räntenetto.¹³⁰ Avdrag för kvarstående negativt räntenetto får givetvis göras även om det aktuella året har ett positivt räntenetto.¹³¹ Skillnaden blir då att det kvarstående negativa räntenettet kan fylla hela det årets avdragsutrymme.

Kvarstående negativt räntenetto härstammande från flera olika år får dras av samtidigt, men de ska dras av i kronologisk ordning. Äldst kvarstående negativt räntenetto ska dras av först och yngst sist.¹³² Om kvarstående negativt räntenetto inte har kunnat dras av inom sex år upphör möjligheten till avdrag. Det ”brinner inne” för att använda ett vardagligt uttryck. Möjligheten att rulla kvarstående negativa räntenetton framåt till nästkommande beskattningsår finns bara om huvudregeln har använts. Har förenklingsregeln använts finns inte denna möjlighet.¹³³

Möjligheten att göra avdrag för kvarstående negativt räntenetto faller bort om företaget upplever ägarförändringar som innebär att ett annat företag får ett bestämmande inflytande.¹³⁴ Det förvärvade bolaget påverkas inte utan avdragsrätten faller endast bort hos det förvärvade bolaget.¹³⁵ Det görs dock undantag från regeln om de båda företagen redan innan ägarförändringen ingick i samma koncern. Anledningen till att avdragsrätten för kvarstående negativt räntenetto faller bort är att undvika skattebetingad handel med företag med stora kvarstående negativa räntenetton.¹³⁶ En sådan

¹²⁸ 2019 års IL 24:24 2 st.

¹²⁹ Prop. 2017/18:245 s. 125 och 286 - 287.

¹³⁰ 2019 års IL 24:26, Prop. 2017/18:245 s. 134 och 375.

¹³¹ Prop. 2017/18:245 s. 375.

¹³² 2019 års IL 24:26.

¹³³ 2019 års IL 24:26, Prop. 2017/18:245 s. 129.

¹³⁴ 2019 års IL 24:27.

¹³⁵ Prop. 2017/18:245 s. 375.

¹³⁶ Prop. 2017/18:245 s. 135 ff.

handel hade kunnat se ut enligt följande. Ett lågt belånat rörelsedrivande företag förvärvar ett annat företag som inte bedriver någon egentlig verksamhet men som har stora kvarvarande negativa räntenetton. Det lågt belånade företaget utnyttjar inte sitt avdragsutrymme till fullo och förflyttar därför en del av sin verksamhet till det nyligen förvärvade bolaget. Således kan det kvarstående negativa räntenettet utnyttjas för att sänka den totala beskattningen.¹³⁷ Den överlåtna verksamheten beskattas lägre i det förvärvade skuldsatta bolaget än om det legat kvar i det lågt belånade förvärvande bolaget, tack vare avdrag för kvarstående negativa räntenetton i det förvärvade skuldsatta bolaget.

5.3.5 Koncernutjämning

Skatterätten innehåller flera betydelsefulla principer varav neutralitetsprincipen är en av dem.¹³⁸ Tanken bakom principen är att ett företags handlingsalternativ inte ska påverkas av skatterätten.¹³⁹ Skatterättsliga regler ska t.ex. inte inverka på beslutet att bedriva verksamheten i ett eller flera olika företag. Det finns två olika sätt för en koncern att jämna ut effekten av den generella avdragsbegränsningen, så att den inte slår hårdare mot en koncern än mot ett enskilt bolag.

För det första kan det ske genom ett vanligt koncernbidrag. Koncernbidrag påverkar resultatet av näringsverksamhet och således även avdragsunderlaget.¹⁴⁰ Ett koncernbidrag minskar avdragsunderlaget hos det givande bolaget och ökar det hos det mottagande.

För det andra införs en ny regel som möjliggör för ett företag med positiv räntenetto att dra av ett negativt räntenetto som uppkommit hos ett annat företag.¹⁴¹ Ett sådant avdrag får göras som högst med ett belopp motsvarande det förstnämnda företagets positiva räntenetto. Det sker således en kvittning mellan negativt och positivt räntenetto. För att kunna överlåta ett negativt räntenetto krävs att de involverade företagen har koncernbidragsrätt.¹⁴² Det överlåtna negativa räntenettet minskar det negativa räntenettet i motsvarande uträkning hos det överlåtande företaget. Det är inte möjligt att överlåta ett *kvarstående* negativt räntenetto. Den del av ett negativt räntenetto som varken kan dras av i det egna företaget eller överlåtas till ett annat blir ett kvarstående negativt räntenetto som behandlas enligt vad som tidigare beskrivits. Det är inte heller möjligt att överlåta ett positivt räntenetto. Ett negativt räntenetto får naturligen inte överlåtas om det redan har dragits av på annat sätt. Däremot förbjuder regeln inte att överlåta ett negativt räntenetto som hade kunnat dras av på ett

¹³⁷ Prop. 2017/18:245 s. 135 ff.

¹³⁸ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 48.

¹³⁹ Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 48.

¹⁴⁰ Prop. 2017/18:245 s. 108.

¹⁴¹ 2019 års IL 24:28.

¹⁴² 2019 års IL 24:29.

annat sätt än att överlåta det till ett annat företag.¹⁴³ Det är således helt tillåtet för ett företag att överlåta ett negativt räntenetto även om det skulle rymmas inom företagets egna avdragsutrymme. Detta handlingsalternativ är attraktivt för ett företag som förvisso skulle kunna dra av hela sitt negativa räntenetto, men har ett kvarstående negativt räntenetto. Då kan företaget överlåta årets negativa räntenetto och således skapa utrymme för att dra av det kvarstående negativa räntenettet.

5.4 Sammanfattning

2019 införs ett nytt och mer omfattande regelpaket vad gäller ränteavdrag. Regelpaketet syftar delvis till att stävja skatteplanering med ränteavdrag och delvis förbättra neutraliteten mellan lånat och eget kapital. Det införs två helt nya regeltyper, regler mot hybrida mismatchningar och en generell ränteavdragsbegränsning. De riktade reglerna kvarstår men modifieras.

Hybrida mismatchningar är när en intressegemenskap utnyttjar olikheter i två eller flera staters lagstiftning i syfte att minska beskattningen av företagsgruppen. En sådan olikhet kan vara klassificeringen av själva räntebetalningen eller företaget som tar emot den. De nya reglerna syftar till att omöjliggöra skatteundandragande genom att använda ränteavdrag i hybrida mismatchningar.

Den generella ränteavdragsbegränsningen innebär att ränteavdrag över en viss nivå nekas oavsett huruvida en intressegemenskap föreligger och oavsett vad skulden eller skulderna har använts till. Regeln använder resultatmättet EBITDA. Negativa räntenetton måste rymmas inom avdragsutrymmet, vilket är 30 procent av EBITDA, annars är det inte avdragsgillt. I syfte att underlätta för småföretag införs även en förenklingsregel vilket innebär att alla negativa räntenetton understigande 5 miljoner är avdragsgilla, även om det inte rymms inom 30 procent av EBITDA.

För att ta reda på huruvida ränteavdrag medges måste samtliga tre regeltyper tillämpas, en efter en. Först tillämpas reglerna mot hybrida mismatchningar, därefter den riktade regeln och slutligen den generella begränsningen. Avdrag måste medges enligt samtliga regler.

¹⁴³ Prop. 2017/18:245 s. 376.

6. Analys av 2019 års regler

2019 års regler analyseras i föreliggande kapitel i syfte att skapa en bättre förståelse för vilka för- och nackdelar som finns samt vilka effekter reglerna kan förväntas få. Framställningen följer den ordning som reglerna ska tillämpas i, d.v.s. först reglerna mot hybrida mismatchningar, därefter den riktade regeln och slutligen den generella begränsningen.

6.1 Hybrida mismatchningar

Hybrida mismatchningar är ett internationellt problem och behöver således också en internationell lösning. De svenska reglerna införs som ett led i en harmonisering av flera staters skatteregler i syfte att motverka internationell skatteplanering med ränteavdrag. Reglerna har sin grund i skatteflyktsdirektivet, som i sin tur bygger på BEPS-arbetet.¹⁴⁴ Eftersom EU-direktiv är bindande vad gäller det resultat som ska uppnås måste Sverige införa regler mot hybrida mismatchningar och det är således inte helt relevant att diskutera huruvida Sverige bör införa reglerna eller inte.¹⁴⁵ Vad som är intressant är snarare att analysera vilka effekter som reglerna kan förväntas få.

6.1.2 Förväntade effekter

Reglerna kan antas få avhållande effekter för bolag som tillämpar eller har övervägt att tillämpa internationell skatteplanering med ränteavdrag. De företag som idag missbrukar hybrida mismatchningar i skattesyfte kommer efter införandet av reglerna att tvingas sluta med detta vilket medför en högre faktisk beskattning för dessa företag. De företag som inte missbrukar hybrida mismatchningar kommer inte att påverkas av de nya reglerna. De får inte en större administrativ börda. Sammantaget innebär reglerna att företag förhoppningsvis kommer konkurrera på mer likvärdiga villkor, vilket innebär en effektivare marknad. Avancerad skatteplanering bör inte vara en konkurrensfaktor.

Eftersom syftet med reglerna är att det inte längre ska vara möjligt att undkomma skatt genom att spela ut olika staters skattesystem mot varandra kan skattebaserna skyddas och skattesystemets legitimitet bättre upprätthållas. Jag kan se flera fördelar med reglerna men har svårt att se några egentliga nackdelar. Det kan dock antas bli en utmanande uppgift för skattemyndigheterna i de berörda länderna att samordna tillämpningen och se till att reglerna efterlevs.

¹⁴⁴ RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/1164 av den 12 juni 2016, om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion samt OECD:s rekommendationer mot skattebaseroering och vinstflyttning (BEPS) avseende ränteavdragsbegränsningar.

¹⁴⁵ Jmf. FEUF (Fördraget om europeiska unionens funktionssätt) art. 288.

Reglerna mot hybrida mismatchningar saknar subjektiva rekvisit vilket förhoppningsvis innebär en enklare och mer förutsägbar tillämpning jämfört med de riktade avdragsbegränsningarna, där rekvisitet ”affärsmässigt” både har och troligen fortsatt kommer att vålla tillämpningssvårigheter.

6.2 Den riktade begränsningen

I stora drag motsvarar 2019 års riktade ränteavdragsbegränsning de nu gällande reglerna, införda 2013. Regeringen menar dock att 2019 års regler utgör en ”insnävning”, vilket bl.a. undersöks och analyseras i detta avsnitt.

Många remissinstanser ifrågasatte behovet av en riktad regel eftersom det införs en generell ränteavdragsbegränsning.¹⁴⁶ Kritik framfördes också rörande tillämpningssvårigheter, osäkerhet och oförutsägbarhet. Denna kritik riktades även mot 2013 års regler och anses av många remissinstanser inte ha rättats till i och med lagändringen 2019.¹⁴⁷

6.2.1 Behovet av den riktade begränsningen

Att helt ta bort den riktade begränsningen hade öppnat för skatteundandragande genom ränteavdrag, vilket inte är önskvärt och strider mot syftet med ränteavdragsbegränsningarna. Skatteundandragande hade kunnat ske med ett belopp motsvarande den kvittning av räntekostnader som får göras mot ränteinkomster och upp till nivån för avdragsutrymmet,¹⁴⁸ alternativt upp till förenklingsregelns beloppsgräns om fem miljoner kr för negativt räntenetto, beroende på vilket belopp som är högst. Eftersom ränteinkomster och ränteutgifter kvittas mot varandra skulle en intressegemenskap kunna sätta upp strukturer där företag lånar ut pengar till varandra i en cirkelgående rörelse, i syfte att öka både ränteintäkter och ränteutgifter för att kunna göra så stora ränteavdrag som möjligt. Ett sådant rättsläge hade knappats varit tillfredställande. Behovet av riktade begränsningar är följaktligen tydligt, även med den generella begränsningen.

6.2.2 Jämförelse med 2013 års regler

2013 års regler har som tidigare nämnts kritiserats som oförutsägbara på grund av de subjektiva rekvisit regleringen innehåller. De subjektiva rekvisiten kvarstår även i 2019 års regler men de förändras i syfte att träffa färre situationer än tidigare.

¹⁴⁶ Prop. 2017/18:245 s. 171.

¹⁴⁷ Prop. 2017/18:245 s. 174.

¹⁴⁸ Prop. 2017/18:245 s. 174.

Ränteavdrag för en skuld inom en intressegemenskap nekas som utgångspunkt, men medges under vissa förutsättningar. Även om någon av förutsättningarna för avdrag skulle vara uppfyllda kommer ränteavdrag nekas om skuldförhållandet till viss grad har uppkommit i syfte att medföra en väsentlig skatteförmån för intressegemenskapen.¹⁴⁹ På så sätt är 2013 och 2019 års regler uppbyggda på samma sätt. Vad som skiljer dem åt är rekvisitet vad gäller graderingen av syftet. 2013 års regler angav att avdrag nekas om det *huvudsakliga skälet* bakom skulden var att medföra en väsentlig skatteförmån. 2019 års regler anger att avdrag nekas om skuldförhållandet *uteslutande eller så gott som uteslutande* uppkommit för att medföra en väsentlig skatteförmån. Med *huvudsakligen* avses enligt förarbetsuttalanden cirka 75 procent och med *uteslutande eller så gott som uteslutande* avses 90 - 95 procent.¹⁵⁰ Ändringen ska medföra att färre situationer träffas, men frågan är hur stor betydelse skillnaden kommer att få i praktiken. Redan rekvisitet *huvudsakligen* ansågs utgöra en så pass hög gräns att det i de allra flesta fall borde vara tämligen klart om skälen för skuldförhållandet är sådana att avdrag ska få göras eller inte.¹⁵¹

En lagstiftning som innefattar ett kvantifierande av syftet med ett visst agerande ger upphov till tillämpningssvårigheter, vilket kritiserades med 2013 års regler och som inte kommer att förenklas med 2019 års lagändring. Kvantitativa uttryck som refererar till sådant som objektivt kan mätas, t.ex. inkomst eller aktieinnehav, är relativt okomplicerade. Kvantifierande uttryck som refererar till subjektiva omständigheter, såsom syftet med en handling, är däremot problematiska.¹⁵² Bara den person som utför en handling kan veta vad syftet är. Utomstående kan endast betrakta handlingen och se hur personen som utför handlingen betar sig och vilka konsekvenser det medför. En handling som medför en stor skattereduktion kan utifrån sett antyda att syftet bakom handlingen var att uppnå konsekvensen skattereduktion. Regeln anger dock inte att det är konsekvenserna av handlingen eller ens handlingen i sig som ska bedömas. Det är syftet med handlingen som ska bedömas och inget annat.

Med 2019 års regler råder det i vart fall inte några som helst tvivel att även en mycket liten andel av andra skäl än skattemässiga räcker för att räntan inte ska träffas av avdragsförbudet.¹⁵³ Detta kan kritiseras eftersom det, i vart fall i teorin, tillåter fler strukturer och lånetransaktioner som i princip enbart syftar till skatteundandragande jämfört med tidigare.

¹⁴⁹ 2019 års IL 24:18 sista stycket.

¹⁵⁰ Prop. 1999/2000:2 del 1 s. 498. Se även Prop. 2017/18:245 s. 184 ff.

¹⁵¹ Prop. 2012/13:1 s. 251.

¹⁵² Jmf Pålsson, Kvantifierande begrepp s. 623.

¹⁵³ Prop. 2017/18:245 s. 365.

Om skulden till ett företag i intressegemenskapen avser förvärv av en delägar rätt från ett annat företag i intressegemenskapen gäller, utöver att skuldförhållandet inte får vara uteslutande eller så gott som uteslutande av skatteskäl, även att förvärvet i sig till viss grad är affärsmässigt motiverat. Annars nekas ränteavdrag.¹⁵⁴ I 2013 års regler var kravet att förvärvet var *huvudsakligen* (cirka 75 procent) affärsmässigt motiverat. 2019 sänks kravet till *väsentligen* affärsmässigt motiverat. Med *väsentligen* menas enligt förarbetsuttalanden 40 procent.¹⁵⁵ Jag instämmer i lagrådets kritik mot den nya graderingen vad gäller språkbruket.¹⁵⁶ Väsentligen innebär för mig mer än 40 procent och jag anser att *till väsentlig del* hade varit mer passande utifrån den gradering som åsyftas. Utöver själva ordvalet kan även denna bestämmelse kritiseras som bristande i förutsägbarhet. Vid en tillämpning ska först syftet bakom skulden graderas och därefter även syftet bakom förvärvet, alltså dubbelt problematiskt.

2013 års regler om back-to-back-lån träffar endast ränta på lån som finansierat delägarrättsförvärv från ett företag som ingår i intressegemenskap, eller som efter förvärvet ingår i intressegemenskapen.¹⁵⁷ Back-to-back-reglerna utvidgas 2019 till att omfatta alla interna lån, oavsett vad lånet har finansierat.¹⁵⁸ På så sätt innehåller 2019 års regler inte bara ”insnävningar”. SKV ansåg det som nödvändigt att tillämpningsområdet för back-to-back-reglerna utvidgades till att motsvara de ordinarie reglerna som gäller för skuldförhållanden inom rena intressegemenskaper.¹⁵⁹ Utvidgningen kan antas försvåra kringgåenden eftersom back-to-back-reglerna får samma tillämpningsområde som de ”vanliga” reglerna. På så sätt kan en intressegemenskap inte använda ett utomstående företag för att få till en annorlunda skatterättslig situation jämfört med formellt interna låneförbindelser. Genom att slopa kravet på att lånet har finansierat ett förvärv av delägar rätter kommer också tillämpningen av regeln att förenklas eftersom det inte längre är nödvändigt att fastställa vad lånet har använts till. Däremot krävs fortsatt att skulden kan anses ha samband med en fordran som ett företag inom intressegemenskapen har på det utomstående företaget eller på ett företag som är i intressegemenskap med det utomstående företaget.¹⁶⁰

¹⁵⁴ 2019 år IL 24:19.

¹⁵⁵ Prop. 2017/18:245 s. 194, Prop. 1990/91:54 s. 192 samt Prop. 1999/2000:2 del 1 s. 498 - 499.

¹⁵⁶ Prop. 2017/18:245 s. 194.

¹⁵⁷ Back-to-back-lån beskrivs i avsnitt 3.2.

¹⁵⁸ Prop. 2017/18:245 s. 367.

¹⁵⁹ Prop. 2017/18:245 s. 198 och SKV:s rapport den 10 januari 2017 ”skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn – uppföljning av tillämpningen av 2013 års regler samt externa lån” s. 18 ff.

¹⁶⁰ 2019 års IL 24:20 och prop. 2017/18:245 s. 367.

6.3 EBITDA, den generella begränsningen

Den generella ränteavdragsbegränsningsregeln baseras på resultatmättet EBITDA. Av propositionen framgår att ”syftet med en generell begränsning av ränteavdrag i bolagssektorn i kombination med en sänkning av bolagsskatten är dels att öka neutraliteten mellan finansiering med eget och lånat kapital, dels att motverka internationell skatteplanering med t.ex. ränteavdrag, dels att ge incitament för multinationella företag att fortsätta redovisa sina vinster i Sverige.”¹⁶¹ Med dessa syften som bas analyseras regeln i föreliggande avsnitt.

6.3.1 Koncernutjämnin

2019 års regler medför två olika sätt för en koncern att jämna ut effekten av den generella avdragsbegränsningen. Det kan ske genom koncernbidrag eller genom att överlåta ett negativt räntenetto till ett företag med ett positivt räntenetto. Bägge alternativen bidrar till att mildra den skattemässiga skillnaden mellan att bedriva verksamheten i ett företag jämfört med att dela upp den inom en koncern. Det är positivt. Regleringen skulle dock möjligen kunnat ha gjorts än bättre ur ett neutralitetsperspektiv. Det kan ifrågasätta varför företag tillåts skicka negativa räntenetton men inte *kvarstående* negativa räntenetton. Eftersom kvarstående negativa räntenetton är avdragsgilla i ett företag bör de även vara det i koncernen som helhet. Det hade förbättrat neutraliteten och såvitt jag kan avgöra inte inneburit en ökad risk för skatteundandragande. En oönskad potentiell handel med företag som har stora kvarstående negativa räntenetton kan hanteras på samma sätt som lagstiftaren redan har gjort vad gäller det enskilda företaget, nämligen genom att möjligheten att göra avdrag för kvarstående negativt räntenetto faller bort om företaget upplever ägarförändringar som innebär att ett annat företag får ett bestämmande inflytande.¹⁶² Om avdragsmöjligheten faller bort hos det enskilda företaget är det naturligt att också förbjuda det företaget från att skicka sitt kvarstående negativa räntenetto till ett annat företag. Regeringen redovisar tyvärr inga skäl till varför kvarstående negativa räntenetton inte ska vara överlåtbara. Det faktum att kvarstående negativa räntenetton inte är överlåtbara kan också medföra tillämpningssvårigheter för företagen som alltid måste hålla isär negativa räntenetton och kvarstående, ej överlåtbara, negativa räntenetton.¹⁶³

¹⁶¹ Prop. 2017/18:245 s. 84.

¹⁶² 2019 års IL 24:27.

¹⁶³ Melz, m.fl. Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar s. 491.

6.3.2 Fristående företag

Den nya generella ränteavdragsbegränsningen är som tidigare nämnts tillämplig även på helt fristående företag, d.v.s. företag som inte ingår i en intressegemenskap. Varken 2009 eller 2013 års regler om ränteavdragsbegränsningar påverkade fristående företag. Dessa företag kan inte använda sig av räntesnurror eller hybrida mismatchningar då sådana strukturer kräver att flera olika företag samverkar. Därför utgör de inte en risk vad gäller de skatteundandraganden som har diskuterats i denna uppsats och som lagstiftaren försöker hindra med den nya lagstiftningen. Av denna anledning kan det ifrågasättas om inte fristående företag borde undantas från lagstiftningen. Flera remissinstanser var av denna åsikt och EU-direktivet som den svenska regleringen bygger på medger undantag för fristående företag.¹⁶⁴ Om fristående företag hade undantagits hade de fallit tillbaka på huvudregeln i IL 16:1, d.v.s. att deras ränteutgifter alltid är fullt avdragsgilla utan begränsning.

Trots vad som framgått ovan valde lagstiftaren att omfatta alla företag, även fristående. Skälen som anförs är att EBITDA-regeln, utöver att försvåra skatteundandragande, även syftar till att förbättra neutraliteten mellan eget och lånat kapital samt att snedvridningar och särlösningar i skattesystemet bör undvikas.¹⁶⁵ Därför bör även fristående företag omfattas, även om det kanske inte är nödvändigt för att skydda skattebasen. Jag anser att regeringens skäl till att omfatta fristående företag är rimliga, däremot kan det ifrågasättas i vilken uträkning som de får genomslag i praktiken. Mer om detta i nästkommande avsnitt.

6.3.3 Förenklingsregelns beloppsgräns

Det införs som bekant en förenklingsregel som undantag från den generella begränsningen. Förenklingsregeln innebär att ett negativt räntenetto på maximalt fem miljoner kr får dras av även om det inte ryms inom avdragsutrymmet på 30 procent av EBITDA.¹⁶⁶ Bakom införandet av förenklingsregeln ligger flera intresseavvägningar och i finansdepartementets promemoria gjordes följande överväganden. ”När det gäller frågan om en förenklingsregel i form av en beloppsgräns bör införas får en avvägning göras mellan behovet av en minskad administrativ börda och de övergripande syftena med den generella ränteavdragsbegränsningsregeln (d.v.s. att jämna ut skillnaderna mellan eget och lånat kapital). Särskilt regelbördan för mindre företag och det förhållandet att dessa företag kan ha svårare att finansiera sig med eget kapital än större företag bör

¹⁶⁴ Artikel 4.3.b i direktivet mot skatteundandraganden, se även Prop. 2017/18:245 s. 85.

¹⁶⁵ Prop. 2017/18:245 s.84 - 85.

¹⁶⁶ 2019 års IL 24:24 2st,

beaktas.”¹⁶⁷ Utifrån denna intresseavvägning föreslogs först en beloppsgräns på 100 000 kr, vilket mötte omfattande kritik från remissinstanserna.¹⁶⁸ Därefter höjdes beloppet till fem miljoner kr.

Regeringen lämnar inget tydligt argument till varför beloppsgränsen sattes till just fem miljoner kr. Regeringen medger förvisso att man tagit intryck av kritiken från remissinstanserna och valde därför att höja beloppsnivån för att i större utsträckning tillgodose regelns syfte, vilket är att minska mindre bolags administrativa börda.¹⁶⁹ Både Finland och Norge har en beloppsgräns på motsvarande cirka fem miljoner kr och många remissinstanser menade att Sveriges beloppsgräns åtminstone borde ligga på samma nivå.¹⁷⁰ Det är troligen därför regeringen valde just fem miljoner kr. Den valda beloppsgränsen kan kritiseras som både för hög och för låg.

Beloppet kan kritiseras som för lågt eftersom EU-direktivet som föranlett den svenska lagstiftningen tillåter en förenklingsregel med ett belopp på 3 miljoner EUR, vilket enligt växelkursen 2018-10-30 motsvarar drygt 31 miljoner kr.¹⁷¹ EU-rätten tillåter således ett belopp som är mer än sex gånger högre än den svenska beloppsgränsen, vilket är en betydande skillnad. Eftersom den fria inre marknaden är en av EU:s viktigaste beståndsdelar kan denna diskrepans bli problematisk. Svenska företag konkurrerar med andra företag i EU och den nationella lagstiftningen kan antingen vara en fördel eller nackdel i konkurrenshänseende. Andra medlemsstater kan välja en högre beloppsgräns än Sveriges, vilket kan föranleda flera negativa konsekvenser för Sverige och företag här. För de bolag som nekas ränteavdrag innebär en lägre beloppsgräns en högre faktisk beskattning, vilket kan vara en av flera parametrar som vägs in vid valet av nyetablering i en medlemsstat. På så sätt kan ett relativt lågt belopp i förenklingsregeln verka avskräckande vilket negativt påverkar Sveriges konkurrenskraft. Ett lägre belopp än andra medlemsstater skapar även incitament att förflytta beskattningsbar vinst till en annan medlemsstat. Detta skulle kunna föranleda avancerad skatteplanering eller att företag som tidigare haft verksamhet i Sverige väljer att flytta den till ett annat land. Regelrådet kritiserar regeringens konsekvensanalys av vilken konkurrenspåverkan beloppsskillnaden mellan EU-direktivet och den svenska lagstiftningen kan få på företag i Sverige.¹⁷² Konsekvensanalysen bedöms som otydlig.¹⁷³

¹⁶⁷ Finansdepartementets PM *Nya skatteregler för företagssektorn* s. 130.

¹⁶⁸ Prop. 2017/18:245 s. 122 ff. Se även Finansdepartementets PM *Nya skatteregler för företagssektorn* s. 129 ff.

¹⁶⁹ Prop. 2017/18:245 s. 125.

¹⁷⁰ Prop. 2017/18:245 s. 124.

¹⁷¹ Artikel 4.3.a) i direktivet mot skatteundandraganden. För växelkurs användes www.riksbank.se.

¹⁷² Prop. 2017/18:245 s. 304.

¹⁷³ Prop. 2017/18:245 s. 304.

Beloppet kan även kritiseras som för högt eftersom det förtar effekten av den generella regeln. Ett lägre belopp, så som 100 000 kr, hade inneburit att fler företag påverkats av den generella regeln. I regeringens konsekvensanalys av de nya reglerna undersöktes hur många bolag som kommer att påverkas av de nya avdragsbegränsningarna. Undersökningen visade att om 2019 års avdragsbegränsningar hade tillämpats 2015 hade endast 2050 aktiebolag berörts av ränteavdragsbegränsningsreglerna med förenklingsregeln på fem miljoner kr.¹⁷⁴ Antalet bolag som påverkas fluktuerar från år till år men den siffran ger en bra indikation. I Sverige fanns 2015 drygt 470 000 aktiebolag och av dessa hade drygt 35 000 bolag berörts av ränteavdragsbegränsningsreglerna utan en förenklingsregel.¹⁷⁵ På grund av förenklingsregeln och dess beloppsgräns på fem miljoner kr får endast ett par tusen bolag en direktpåverkan i neutralitetsförbättrande riktning. För alla andra bolag kommer den skatterättsliga diskrepansen mellan lånat och eget kapital att bestå, precis som idag. Lånat kapital kommer även i fortsättningen att vara avdragsgillt medan eget kapital inte kommer vara det.

6.3.4 EBITDA-regelns förutsägbarhet

Eftersom EBITDA-regeln grundar sig på årets resultat blir avdragsutrymmet osäkert och svårt att på förhand beräkna, vilket innebär en ekonomisk risk för företaget. Ett företags belåningsvilja kan antas påverkas av möjligheten att få ränteavdrag. Låt säga att ett företag uppskattar att göra en viss vinst under året och tar ett lån i början av året i tron om att räntekostnaden kommer att rymmas inom avdragsutrymmet. Om något oväntat skulle inträffa under året, som leder till en lägre vinst än beräknat, innebär det att bolaget får dubbla negativa konsekvenser. För det första innebär händelsen i sig ett naturligt företagsekonomiskt bortfall och för det andra innebär detta bortfall också att avdragsutrymmet för ränta krymper, vilket innebär ytterligare ekonomiskt bortfall eftersom ränteavdrag nekats i en större mån än vad företaget hade räknat med. Denna effekt av regeln är problematisk, men kanske ofrånkomlig. Effekten skadar nämligen företag som tagit lånet på affärsmässiga grunder, men som förvisso tagit ränteavdraget i beaktande. Att endast räkna med att kunna göra avdrag för räntan kan inte i sig anses som den typ av skatteplanering reglerna syftar till att motverka, eftersom det grundläggande skälet till att ta lånet inte är att tillskapa sig räntekostnader. Företag har inte tidigare rent generellt behövt överlägga huruvida räntekostnader varit avdragsgilla, utan ränteavdrag har endast nekats för vissa särskilda räntekostnader (framförallt koncerninterna skulder). 2019 års regler innebär mot denna bakgrund ökade krav på företagen vad gäller försiktighet vid skuldsättning.

¹⁷⁴ Prop. 2017/18:245 s. 299.

¹⁷⁵ Prop. 2017/18:245 s. 299.

Noterbart i sammanhanget är att regeringen övervägde vilket resultatmått som skulle ligga till grund för den generella regeln och valde tillslut resultatmättet EBITDA framför EBIT. I det förstnämnda resultatmättet ingår avskrivningar i avdragsunderlaget, medan de inte gör det i det senare resultatmättet. Avskrivningar är generellt konstanta och förutsägbara och EBITDA är bl.a. på grund av detta mer förutsägbart när det gäller i vilken omfattning som ränteutgifterna får dras av.¹⁷⁶

6.3.5 EBITDA-regelns träffsäkerhet

EBITDA-regler har tidigare kritiserats av regeringen för att ha dålig träffbild.¹⁷⁷ De ansågs missa skatteplanerande så länge det rymdes inom avdragsutrymmet (eller förenklingsregeln) och träffa alla legitima transaktioner överstigande avdragsutrymmet (eller förenklingsregeln). 2019 års regler har hanterat en del av kritiken medan den andra delen fortsatt har bäring.

Vad gäller skatteplanering inom avdragsutrymmet eller förenklingsregelns beloppsgräns är det riktigt att EBITDA-regeln i sig är oförmögen att hantera problemet. Däremot finns kompletterande regler som fyller denna brist. Både de riktade begränsningarna och förbudet mot hybrida mismatchningar finns till för att motverka direkta skatteundraganden. Således är kritiken inte längre helt relevant.

Däremot är det riktigt att EBITDA-regeln träffar alla negativa räntenetton överstigande fem miljoner kr eller avdragsutrymmet, även om de uppkommit på ett helt legitimt och affärsmässigt sätt. Detta kan ses som en brist, men eftersom regeln utöver att motverka skatteundraganden även syftar till att förbättra neutraliteten mellan lånat och eget kapital är det också nödvändigt att undantag från regeln begränsas, annars kan neutralitetssyftet svårligen uppnås.

Vissa kapitalintensiva branscher såsom bygg och infrastruktur påverkas extra hårt av den generella begränsningen och således kan det krävas en intresseavvägning mellan att mildra en sådan regels effekt och strävan efter att generellt förbättra neutralitet mellan lånat och eget kapital.¹⁷⁸ Detta var ett tungt vägande skäl till varför regeringen valde resultatmättet EBITDA framfört EBIT. En EBIT-regel ansågs mer effektiv för att öka neutraliteten mellan lånat och eget kapital men den ansåg för ingripande för kapitalintensiva branscher.¹⁷⁹ I EBIT ingår till skillnad från EBITDA inte avskrivningar i avdragsunderlaget, vilket hade missgynnat kapitalintensiv verksamhet såsom

¹⁷⁶ Jmf. Prop. 2017/18:245 s. 92 ff.

¹⁷⁷ Prop. 2012/13:1 s. 235, se även avsnitt 4.5 i denna uppsats.

¹⁷⁸ Jmf. Prop. 2017/18 s.79, 90 och 94.

¹⁷⁹ Prop. 2017/18 s. 92 ff.

byggbranschen.¹⁸⁰ Trots att resultatmättet EBITDA valdes ansåg regeringen att den generella regeln i vissa fall ändå skulle innebära en för ingående avdragsbegränsning.

För att inte nyproduktion av framförallt bostäder ska påverkas på ett obefogat sätt införs 2019 nya regler för värdeminskingsavdrag för nyproducerade hyreshus.¹⁸¹ Ett underlättande av byggande av hyreshus ansågs så viktigt att den generella regelns effekter måste modifieras och begränsas. Vad gäller infrastruktur medger EU-direktivet som föranlett den svenska regleringen undantag för långfristiga offentliga infrastrukturprojekt. Lån som tagits för att finansiera sådana infrastrukturprojekt måste alltså inte enligt EU-rätten omfattas av den generella begränsningen. Regeringen känner till att det kan finnas situationer där ett sådant undantag kan vara lämpligt men valde ändå att inte utnyttja denna undantagsmöjlighet, till synes främst på grund av bristande analys och beredningsunderlag.¹⁸² Regeringen avser dock att återkomma i frågan. En svaghet med den generella regeln kan således vara bristen på undantag för offentliga infrastrukturprojekt, vilket är en biverkning av att regeln är generell och inte enbart syftar till att motverka skatteplanering.

Den generella regelns ”dåliga träffbild” kan emellertid vara något som bidrar till att minska skatteundandraganden, även om det framstår som motsägelsefullt. Det generella grundproblemet med ränteavdrag är att det skapar ett mycket stort incitament till att av skatteskal etablera skuldförhållanden som inte är genuina.¹⁸³ Incitamentet är att spara pengar och konsekvenserna blir försök till kringgåenden av skattelag. Lagstiftaren agerade mot missbruk av ränteavdrag för första gången 2009. De reglerna tog sikte på konsekvenserna av incitamentet men incitamentet i sig kvarstod oförändrat. Om företagen lyckades kringgå reglerna fanns stora pengar att spara. Reglerna var inte tillräckligt robusta och ersattes 2013 med nya regler. De uppdaterade reglerna täppte till en del hål i den tidigare lagstiftningen men incitamentet lämnades orört och företagen sparar fortfarande mycket pengar om de lyckas kringgå bestämmelserna. 2019 görs för första gången på sätt och vis ett försök att adressera incitamentet. Även om företagen lyckas kringgå de hybrida mismatchningarna och de riktade reglerna innebär den generella regeln att det inte finns lika mycket pengar att spara som tidigare. På så sätt kan den generella regeln förhoppningsvis få en dämpande effekt. Viljan att kringgå reglerna mot hybrida mismatchningar och de riktade reglerna bör minska när också vinningen av att kringgå bestämmelserna minskar.

¹⁸⁰ Prop. 2017/18 s. 92 ff.

¹⁸¹ 2019 års IL 19:5 a samt Prop. 2017/18:245 s. 2.

¹⁸² Prop. 2017/18:245 s. 87.

¹⁸³ Jmf. Prop. 2012/13:1 s. 229 - 230.

Kritiker kan mena att incitamentet fortfarande är oförändrat och att det inte finns något som säger att företagen inte också skulle kunna hitta sätt att kringgå den generella regeln. Det är förvisso riktigt i sak men inte särskilt pragmatiskt eftersom inställningen tyder på att det skulle finnas en perfekt lagstiftning. Jag tror inte att 2019 års regler är omöjliga att kringgå men att det i vart fall är svårare än tidigare.

Det enda sättet att helt ta bort incitamentet att upprätta ej genuina skuldförbindelser av skatteskal är att helt ta bort möjligheten till ränteavdrag. Det är inget som har diskuterats och förmodligen inte heller något reellt alternativ. Ett sådant rättsläge hade inneburit ökade finansieringskostnader för företagen och troligen även medfört lägre vinster samt högre arbetslöshet etc. ”Vidare måste beaktas att räntekostnader ur systematisk synvinkel utgör kostnader i en näringsverksamhet som precis som andra sådana kostnader bör vara avdragsgilla. En begränsning i avdragsrätten leder således till att beskattningen baseras på en inkomst som är högre än den verkliga.”¹⁸⁴

Det blir till slut en intresseavvägning mellan att motverka skatteundandraganden och en alltför restriktiv och hårt hållen skattelagstiftning. På så sätt kommer vi troligen alltid att behöva acceptera ett visst skatteundandragande. Eftersom det i praktiken förmodligen är otänkbart att helt ta bort incitamentet återstår endast att försöka mildra incitamentet, vilket den generella regeln förhoppningsvis kommer att göra.

6.3.6 EBITDA-regelns konjunkturkänslighet och rullning av kvarstående negativa räntenetton

EBITDA-regeln kan medföra att företag inte tillåts göra avdrag med hela det negativa räntenettet, eftersom det inte finns något avdragsutrymme eller att det inte är tillräckligt stort. Om ett företag inte gör vinst ökar den risken, då avdragunderlaget beräknas utifrån resultatet av näringsverksamhet.¹⁸⁵ Viktigt att notera är dock att även ett företag som gör förlust kan ha ett avdragsutrymme. Anledningen är att EBITDA-regeln innebär att t.ex. ränteutgifter och avskrivningar ökar avdragsunderlaget och således kan även företag som gör förlust under vissa omständigheter få göra avdrag för negativa räntenetton.¹⁸⁶ En sådan omständighet kan vara att företaget har stora avskrivningar. Klart är ändå att risken för att inte kunna göra avdrag ökar om företaget går med förlust. Ett företags resultat styrs av oräkneligt många olika parametrar men konjunkturen är en stor faktor som många företag påverkas av. Det är svårare att göra vinst i lågkonjunktur än i högkonjunktur. Lägre eller uteblivna vinster

¹⁸⁴ Bartels och Tydin, Begränsade ränteavdrag för företag – sett ur ett småföretagarperspektiv s. 504 - 505.

¹⁸⁵ 2019 års IL 24:25 1st.

¹⁸⁶ 2019 års IL 24:25 2st.

medför ett mindre avdragsutrymme. Eftersom negativa räntenetton inte automatiskt minskar vid en konjunkturedgång innebär sämre resultat att en mindre andel av räntekostnaderna blir avdragsgilla.¹⁸⁷

I lågkonjunktur har räntenivån traditionellt fallit för att stimulera ekonomin, vilket minskar kostnaderna för företag att ta lån och investera.¹⁸⁸ Konjunkturinstitutet menar att Sverige just nu är i en tydlig högkonjunktur.¹⁸⁹ Trots detta är räntenivåerna historiskt låga vilket innebär att utrymmet för att sänka de ytterligare i en kommande lågkonjunktur är små.¹⁹⁰

Den sammantagna effekten av en kommande lågkonjunktur och ett litet utrymme att sänka räntorna ytterligare kan bli att avdragsutrymmet generellt minskar men att de negativa räntenettona inte minskar i motsvarande mån, vilket som tidigare nämnts innebär att en lägre andel av räntekostnaderna kommer att vara avdragsgilla jämfört med i dagens högkonjunktur och redan låga räntor. Eftersom EBITDA-regeln är knuten till företagets resultat är regeln konjunkturkänslig, vilket regeringen 2012 framhöll som negativt.¹⁹¹

För att ovan beskrivna effekt inte ska slå alltför hårt mot företagen innehåller EBITDA-regeln en möjlighet att rulla negativa räntenetton som inte kunnat dras av till nästkommande beskattningsår.¹⁹² Om avdragsutrymme finns år två, även efter att det årets negativa räntenetto dragits av, kan det kvarstående negativa räntenettet från år ett dras av.¹⁹³ Om det negativa räntenettet inte kan dras av år två kan det rullas vidare till år tre etc. Ett kvarstående negativt räntenetto får rullas i maximalt sex år, vilket är tänkt att vara tillräckligt för att motsvara en konjunkturcykel.¹⁹⁴ Ett företag som i lågkonjunktur går med förlust och saknar möjlighet att dra av räntekostnaderna ska genom att rulla kvarstående negativa räntenetton ges möjlighet att dra av räntekostnaderna i en senare högkonjunktur då företaget går med vinst. På så sätt ska EBITDA-regelns konjunkturkänslighet reduceras i jämförelse med om det inte fanns möjlighet att rulla negativa räntenetton. Om räntenetton efter sex år inte har kunnat dras av kan de inte dras av överhuvudtaget, utan det kvarstående negativa räntenettet försvinner. EU-direktivet som ligger till grund för de svenska reglerna innehåller inte

¹⁸⁷ Melz m.fl. Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar, s. 481 - 482

¹⁸⁸ Melz m.fl. Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar, s. 481 - 482

¹⁸⁹ Konjunkturinstitutets rapport om konjunkturläget i oktober 2018.

¹⁹⁰ Melz m.fl. Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar, s. 481 - 482.

¹⁹¹ Prop. 2012/13:1 s. 235.

¹⁹² Prop. 2017/18:245 s. 132 samt 2019 års IL 24:26.

¹⁹³ 2019 års IL 24:26

¹⁹⁴ Prop. 2017/18:245 s. 132.

någon tidsbegränsning, utan tillåter oändlig rullning.¹⁹⁵ Många remissinstanser riktade kritik mot att den svenska lagstiftaren avvek från EU:s miniminivå och valde en tidsbegränsning.¹⁹⁶ Flera remissinstanser menar även att sex år inte räcker för att motsvara en konjunkturcykel.¹⁹⁷

Om en kostnad inte får dras av innebär det, som redan har kommenterats, att beskattningen baseras på en inkomst som är högre än den verkliga.¹⁹⁸ Detta blir särskilt problematiskt tillsammans med en tidsbegränsad rullning av kvarstående negativa räntenetton, varefter räntekostnaderna inte tillåts dras av överhuvudtaget. Om en räntekostnad inte alls kan dras av innebär det ett frångående av en av skatterättens centrala principer, nämligen att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad.¹⁹⁹ Eftersom ränteutgifter som utgångspunkt inte ens behöver syfta till att förvärva eller bibehålla kostnader för att vara avdragsgilla blir det hela än mer svårsmält.²⁰⁰

I propositionen kan flera skäl utläsas till varför en tidsbegränsning på sex år valdes. Sex år ansågs motsvara en normal konjunkturcykel, en avsättning till periodiseringsfond måste återföras inom samma period, det var lämpligt i relation till skatteförfarandelagen och att SKV gallrar deklarationsmaterial och att det därför skulle bli problematiskt med en regel som tillåter rullning under obegränsad tid.²⁰¹ Kvarstående negativa räntenetton fastställs först när avdrag yrkas, men om det istället hade fastställts årligen hade SKV:s gallring av deklarationsmaterial inte varit ett hinder mot att tillåta oändlig rullning.²⁰²

Regeringen medger att det finns skäl att överväga dels årligt fastställande av kvarstående negativa räntenetton och dels möjligheten att rulla räntenetton under längre tidsperiod alternativt helt ta bort tidsbegränsningen. Regeringen förtydligar även att sådana förändringar bör analyseras i samband med att 2019 års ränteavdragsbegränsningar ses över.²⁰³ En sådan analys tycker jag är välkommen, särskilt om konjunkturen vänder nedåt och fler företags avdrag för negativa räntenetton begränsas jämfört med idag.

¹⁹⁵ Artikel 4.6. a) i direktivet mot skatteundandraganden

¹⁹⁶ Prop. 2017/18:245 s. 129 ff.

¹⁹⁷ Prop. 2017/18:245 s. 130.

¹⁹⁸ Bartels och Tydin, Begränsade ränteavdrag för företag – sett ur ett småföretagarperspektiv s. 504 - 505.

¹⁹⁹ Jmf. IL 16:1 och Lodin m.fl., Inkomstskatt del 2 s. 104 ff samt 305.

²⁰⁰ IL 16:1 1st 2men.

²⁰¹ Prop. 2017/18:245 s. 132 ff.

²⁰² Prop. 2017/18:245 s. 133 - 134, Melz m.fl. Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar, s. 489 - 490

samt Bartels och Tydin, Begränsade ränteavdrag för företag – sett ur ett småföretagarperspektiv s. 514.

²⁰³ Prop. 2017/18:245 s. 134.

7. Avslutning

7.1 Sammanfattning

Ränteavdrag kan kombineras med andra skatterättsliga regler för att uppnå en lägre beskattning. En sådan struktur kallas för räntesnurra och involverar flera olika företag som på ett eller annat sätt samverkar. I en räntesnurra används ofta reglerna om avdragsrätt för utgifter, koncernbidrag och skattefrihet på näringsbetingade andelar. Uppsatsen har givit exempel på räntesnurror där upparbetad vinst förts från ett svenskt rörelsedrivande bolag till ett annat bolag där motsvarande inkomst beskattas lägre än ordinarie svensk bolagsskatt. Ett sådant bolag kan vara investmentbolag eller ett utländskt bolag. Ränteavdrag har i de exemplifierade strukturerna använts för att kringgå en koncernbidragsspärr och medfört att företagsgruppen i sin helhet har sänkt sin beskattning.

De första ränteavdragsbegränsningarna infördes 2009 och utökades 2013. Reglerna kallas riktade begränsningar eftersom det endast är ränteavdrag på vissa av lagtext definierade skulder som begränsas. Reglerna träffar skulder tagna inom en s.k. intressegemenskap samt vissa skulder som i formell mening är utanför intressegemenskapen men som kan antas syfta till att kringgå avdragsförbudet. En intressegemenskap är en företagsgrupp bestående av två eller fler företag som på något sätt är besläktade. Släktskapet kan bestå i att ett företag äger en viss andel i ett annat företag eller att två eller fler företag har en gemensam ägare.

2019 införs ett nytt och mer omfattande regelpaket som delvis syftar till att stävja skatteplanering med ränteavdrag och delvis förbättra neutraliteten mellan lånat och eget kapital. De nya reglerna har arbetats fram genom internationella samarbeten vilket givit upphov till ett EU-direktiv, som i sin tur givit upphov till de nya svenska reglerna. De största nyheterna är regler mot s.k. hybrida mismatchningar samt en generell ränteavdragsbegränsning. De riktade reglerna kvarstår men modifieras.

Hybrida mismatchningar är när en intressegemenskap utnyttjar olikheter i två eller flera staters lagstiftning i syfte att minska beskattningen av företagsgruppen. En sådan olikhet kan vara klassificeringen av själva räntebetalningen, vilken i vissa länder kan ses som en skuld medan i andra länder som eget kapital. En annan olikhet kan vara hur företaget som mottar räntebetalningen klassificeras. Företaget kan exempelvis vara ett eget skattesubjekt i en stat, men delägarbeskattat i annan. De nya reglerna syftar till att omöjliggöra skatteundandragande genom att använda ränteavdrag i hybrida mismatchningar.

Den generella ränteavdragsbegränsningen innebär att ränteavdrag över en viss nivå nekas oavsett huruvida en intressegemenskap föreligger och oavsett vad skulden eller skulderna har använts till. Regeln använder resultatmåttet EBITDA. Negativa räntenetton måste rymmas inom avdragsutrymmet, vilket är 30 procent av EBITDA, annars är det inte avdragsgillt. I syfte att underlätta för småföretag införs även en förenklingsregel vilket innebär att alla negativa räntenetton upp till fem miljoner kr är avdragsgilla, även om det inte rymms inom 30 procent av EBITDA.

För att ta reda på huruvida ränteavdrag medges måste samtliga tre regeltyper tillämpas, en efter en. Först tillämpas reglerna mot hybrida mismatchningar, därefter den riktade regeln och slutligen den generella begränsningen. På grund av att samtliga regler måste tillämpas innehåller uppsatsen en genomgång av alla tre regeltyper, även om tyngdpunkten ligger på den generella begränsningen.

Behovet av den riktade begränsningen har ifrågasatts av flera remissinstanser mot bakgrund av införandet av den generella begränsningen. Ett borttagande av den riktade begränsningen hade dock öppnat upp för skatteplanering inom avdragsutrymmet eller förenklingsregelns beloppsgräns, beroende på vilket som är högst. Det är således tydligt att den riktade begränsningen fortsatt behövs. Regleringen innehåller subjektiva rekvisit som gör reglerna mindre förutsägbara, vilket tidigare har kritiserats och som förmodligen fortsatt kommer vara problematiskt.

Hybrida mismatchningar är ett internationellt problem som kräver en internationell lösning. Det är därför välkommet att EU lämnar ett direktiv som alla EU-länder ska genomföra i syfte att stävja problemet.

Utformningen av den generella begränsningen kan ifrågasättas på flera olika sätt. EU-direktivet tillåter att fristående företag undantas från regeln och eftersom fristående företag inte har möjlighet att använda sig av räntesnurror hade ett sådant rättsläge inte inneburit en högre risk för skatteundandraganden. Eftersom den generella regeln även syftar till att förbättra neutraliteten mellan eget och lånat kapital valde dock regeringen att inkludera fristående företag eftersom de annars inte skulle omfattas av strävan för större neutralitet mellan lånat och eget kapital. Förenklingsregeln innebär en kompromiss mellan neutralitet och underlättande för småföretagare. Beloppsgränsen kan ifrågasättas som både för hög och för låg. EU-direktivet tillåter en gräns på motsvarande drygt 30 miljoner kr. Om andra medlemsstater väljer en så hög beloppsgräns kan Sveriges konkurrenskraft negativt påverkas. Beloppet skulle också kunna vara lägre om regeringen valt att prioritera neutralitet. Med fem miljoner kr som gräns är det endast en mycket liten del av alla företag som påverkas av den

generella regeln. För alla andra företag kvarstår den skatterättsliga diskrepansen mellan lånat och eget kapital. Lånat kapital är som utgångspunkt avdragsgillt, vilket eget kapital inte är.

Den generella regeln innehåller även andra delar som kan problematiseras. Bl.a. dess komplexitet, hur koncernutjämning sker, regelns konjunkturkänslighet och tidsbegränsningen av negativa räntenettos rullning framåt i tiden. Regeln har även styrkor som bör framhållas. Varken den riktade begränsningen eller regeln mot hybrida mismatchningar påverkar själva incitamentet till skatteplanering med ränteavdrag. Den generella regeln kan förhoppningsvis få en dämpande effekt på incitamentet eftersom vinningen av att kringgå de andra reglerna minskar. Förvisso är det inte säkert att den generella regeln skulle vara omöjlig att kringgå, men det återstår att se.

7.2 Slutsats och avslutande reflektioner

Uppsatsen har gett ett par exempel på hur ränteavdrag kan användas i skatteundandragande syfte. Det har dock inte varit möjligt att på ett uttömmande sätt redovisa alla strukturer som kan användas för att kringgå ränteavdragsbegränsningarna. Det är helt enkelt inte praktiskt möjligt, varken för mig eller för lagstiftaren. Reglerna har förändrats tre gånger på mindre än tio år, vilket är talande för rättsområdet. De företagsgrupper som ägnar sig åt avancerad skatteplanering har resurser att anlita mycket kvalificerad juridisk rådgivning och nya strukturer tas ständigt fram för att anpassas till rådande lagstiftning. Det är naivt att tro att lagstiftaren kommer förmå att hitta en ”perfekt” reglering vad gäller ränteavdragsbegränsningar. Med detta antagande som grund är det enklare att förstå uppsatsen, problemet som behandlas och dess anslutande lagstiftning. Området är i ständig förändring. Förvisso finns en möjlighet att helt ta bort rätten till ränteavdrag, vilket hade kommit till rätta med problemet att det kan utnyttjats i skatteundandragande syfte. Däremot hade ett sådant rättsläge givit upphov till omfattande bieffekter, varför det i praktiken förmodligen inte är ett alternativ.

Lagstiftningen på behandlat område handlar således mycket om en balansgång, en avvägning mellan olika intressen som inte alltid är möjliga att förena. Jag ser lagstiftarens uppgift på området som att ta fram en lagstiftning som generellt är bättre än den som gällde dessförinnan. Jag är också försiktigt positiv till att 2019 års lagstiftning är det. Däremot anser jag inte att lagstiftningen är utan problem och jag lever inte heller i villfarelsen att den skulle vara ”vattentät”, utan det är sannolikt mer riktigt att räkna med kringgåenden för eller senare. På grund av detta krävs ett gediget arbete av SKV och andra som ska tillse att regleringen fungerar som det är tänkt i praktiken. Översyn med jämna mellanrum är en förutsättning för en välfungerande reglering av ränteavdrag.

Offentligt tryck

EU-rätt

Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF)

Rådets direktiv (EU) 2016/1164 av den 12 juli 2016 om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion (direktivet mot skatteundandraganden)

Lagar

Inkomstskattelag (1999:1229)

Lag (1995:575) mot skatteflykt

Skatteförfarandelag (2011:1244)

Årsredovisningslag (1995:1554)

Propositioner

Prop. 2017/18:245 Nya skatteregler för företagssektorn

Prop. 2012/13:1 Budgetpropositionen för 2013, Förslag till statens budget för 2013, finansplan och skattefrågor

Prop. 2008/09:65 Sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag

Prop. 1999/2000:2 Inkomstskattelagen

Prop. 1990/91:54 om kvarvarande frågor i reformeringen av inkomst- och företagsbeskattningen, m.m.

Rättsfall

HFD 2011 ref. 90

RÅ 2007 ref. 84

RÅ 2007 ref. 85

RÅ 2001 ref. 79

Övrigt

Finansdepartementets Promemoria *Nya skatteregler för företagssektorn*, Fi2017/02752/S1

OECD:s rekommendationer mot skattebaseroering och vinstförflyttning (BEPS) avseende ränteavdragsbegränsningar.

Litteratur och övrigt material

Böcker

Dahlberg, Mattias, *Internationell beskattning*, fjärde upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2017

Dahlberg, Mattias, *Ränta eller kapitalvinst*, första upplagan, Iustus förlag AB, Uppsala, 2011

Kleinman, Jan, *Rättsdogmatik metod*, Nääv, Maria (red.) & Zamboni, Mauro (red.), i *Juridisk Metodlära*, andra upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2018, s. 21 - 46.

Lodin, Sven-Olof m.fl., *Inkomstskatt: En läro- och handbok i skatterätt del I*, sextonde upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2017

Lodin, Sven-Olof m.fl., *Inkomstskatt: En läro- och handbok i skatterätt del II*, sextonde upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2017

Sandberg, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, tredje upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2015

Artiklar

Bartels, Katarina och Rydin, Urban, Skattenytt 2018, nr 7 – 8, s. 502 ff. *Begränsade ränteavdrag för företag - sett ur ett småföretagarperspektiv*

Melz, Peter m.fl., Skattenytt 2018, nr. 7 – 8, s. 471 ff. *Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar*

Påhlsson, Robert, Skattenytt 1999 s. 614 ff. *Kvantifierande begrepp*

Skatteverket

Skatteverkets promemoria *Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning*, 2011-03-04, bilaga till dnr 131-755479-10/113

Skatteverkets rapport *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn – uppföljning av tillämpningen av 2013 års regler samt externa lån*, 2017-01-10, dnr 131 533857-16/113

Skatteverkets promemoria *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn. Uppföljning av tillämpningen av 2013 års regler samt externa lån*. 2016-01-12, dnr 131 674362-15/113

Internetlänkar

Den svenska bolagsskattesatsen historiska utveckling från 1994 till 2018.

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Skatter/Skatt-pa-foretagande-och-kapital/Bolagsskatt/> (hämtad 2018-11-14)

Konjunkturinstitutets rapport om konjunkturläget i oktober 2018

<https://www.konj.se/publikationer/konjunkturlaget/konjunkturlaget/2018-10-10-konjunkturentoppar-i-ar---omvarlden-fortsatter-att-dra-nasta-ar.html> (hämtad 2018-11-19)

Nyhetsartikel från Deloitte - *Propositionen ”Nya skatteregler för företagssektorn” antagen av riksdagen*.

<https://www2.deloitte.com/se/sv/pages/tax/articles/Nya-skatteregler-for-foretagssektorn-antagen-av-riksdagen.html> (hämtad 2018-10-17)

Riksdagens beslut att anta 2019 års ränteavdragsregler

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nya-skatteregler-for-foretagssektorn_H501SkU25 (hämtat 2018-11-28)

Växelkurs, EUR till SEK

<https://www.riksbank.se/sv/statistik/sok-rantor--valutakurser/?g130-SEKEURPMI=on&from=2018-10-30&to=2018-10-30&f=Day&c=cAverage&s=Comma> (hämtat, d.v.s. valutakurs per den, 2018-10-30)